

zeruko ARGIA

IDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO, 22 - SAN SEBASTIAN - TEL. 426666 - PREZIOA: 7 PEZETA

ANTTON AYESTARAN

Donostiako Orfeoiaren zuzendaria

Diamantezko eztaiek ditu aurreko Donostiako Orfeoiak. 1897 garren Urtarrillaren 20an jaio eta bizirik iraun du gaur arte, 75 urte luzeren buruan. Orfeoia ez da batpatean jaiotako aurra. Urte bete aurretik asia zen talde bat biltzen, 20 laguneko taldea ain zuzen. Arrasaten eskeini zuen lehenengo kanta saioa. Talde ark aurrera jarraitzea erabaki zuen, azitzea, indartzea, ugaltzea. Onela sortu zen Orfeoia.

—Orrenbeste urtetan irauteko asmo irauteko asmo irmi eta sendoz sortua izango da noski Orfeoia, Antton?

—Nik ez dakit aien asmoen berri. Denek izaten dituzte asieran asmo onak. Batzuren asmoak bidean galtzen dira. Besterenak, berriak, bizirik irauten dute. Orfeoiak ere bizirik dira. Izan ere jende oso onak osatua bait dago. Musika-zaletasuna, iraupena, eta zailmena izan bait ditu beti Orfeoiko jendeak.

—Zein garaitan izan da onena? Noiz iritxi da gaillurreraia?

—75 urte behar izan ditu eltzeko. Beti eltzen-eltzen joan dan zerbait dugu Orfeoia. Bere elburu bakarra: gero eta gehiago eta obeto abestea izan da. Baiña izan ditu azi-une aundiak. Euskal folkloreak asi zen. Andik laister kantu-sarietara joateko era izan zuen. Geroxeago emakumezkoen ezdarri leun ez ornitua izan zen. Azkenik sinfoniarik ekin zion. Bizitza osoan joan da aldatuz, ondut eta elduz.

—Zuzendari edo gidari bakoitzak ezarriko zenioten, bada, zeurren jita edo izaera edo zera?

—Noski. Bakoitzak bere doaiak bereziak ditu. Bakoitzak bere indar eta asmo berriak ekartzen ditu. Ortaz gainera Orkestako zuzendari bakoitzak ere erantzen dio berea. Munduko musikari onen gidaripean ere abestu izan du. Orrek guziak orraztu, bikaindu eta osatu du.

—Batpateko jende aldatzerik izaten al duzue?

—Ez. Ehun eta berrogeiren bat lagunek osatua dago. Poliki-poliki ezartzen zaizkio eraskin berriak. Nik nahi baiño polikiago. Ez bait da lehen bezain erraza jende berria biltzea. Eskerrak lehendik daudenak ondo irauten duten! Emakumezkoak aldatzen dira gehiena, delako ezkontza ori dela-ta.

—Zailtzen ari dela esan duzu Orfeoira jendea biltzea. Zergatik dala uste duzu?

—Orren errua apaizek dutela uste dut.

—Orrena ere bai?

—Begara, ez dakit norena dan. Bai, elizetako kantu guztiak desegin dira. Konzilioak erakusten duen liturji-beritzea beste erabaterik egin zitekeala uste dut. Ez dut uste kantuak galdu behar zutenik. Euskal Errian lehen nonahi ziran kantu onak. Gaur denak galdu dira. Eta ori negargarria da. Bada, kit jendeak ez daukala lehen aia beta, baiña parrokiak ere ez dira bat ere saiatu eusten. Zirt-zart kendu dituzte, erri osoari kanta-

razteagatik. Jakiña, ona da erriak abestea. Baiña ortarako ez ziran eragozpen kantuak. Ez zegoan kantuak kendu beharrik. Eta jakiña kantu oiek gaitzean, orfeoiko iturriak agortu dira. Orregatik diot apaizek dutela errua.

—Zer eskatzen duzue Orfeoira sartzeko?

—Ezer gutxi zoritxarrez. Ia etortzen dan guzia artu beharra daukat, non eta oso belarri txarrekoa ez dan eta eztauriz edo abotsez lehendik daudenekin uztar ezinezkoa. Gogoa eta iraupena duen guzia artu beharra daukat. Orduan jo eta ke solfa erakusteari ekiten-diogu. Eta urte guzian abestiak ikasteari.

—Beste kantu asko baiño ohea edo dala iruditzen al zaizu Orfeoia?

—Galdera zabalegia egiten didazu 1900etik 1906ra arte, sarietara aurkeztu zen. Denetan irabazle atera zen. Parisen azkeneko aldiz. Orduz geroztik inongo ez joatea erabaki zuen. Era ontako abes-taldeak inon gutxi daude. Bergarakoa, Iruñeko eta Katalunakoa besterik ez daude. Tokirik sonatuentara deitzen gaituzte.

—Diruz ondo al zabilzate?

—Ori ez aipatzea obe. Ayuntamentuak ematen dizkigu ehun mila pezeta. Aurrezki kutxa Probintzialak beste berrogei-ta amar mila. Diputazioak ere ematen zizkigu lehen beste berrogei-ta amar, baiña gaur bat ere ez. Guztira ehun eta berrogei-ta amar mila pezeta besterik ez digute ematen, beraz. Eta urtero iru milloz pezetako kantu daukagu. Inork ez du sosik irabazten Orfeoian. Zuzendariak bakarrik, illean iru mila pezeta. Eta oiek jasotzeko ere lau illabete edo urte osoa itxoin behar izaten du.

—Zer asmo daukazue diamantezko eztaiek aukeratzeko?

—Au da gure betiko ametsa: gero eta gehiago eta obeto abestu. Ortik kanpo agerraldi batzuk egin an eta emen. Ekainez, Donostian. Madrillen eta Barzelonan. Telebistan. Eta borobiltzeko Berlinen datorren urteko urtarrillaren 20an. Ori guztia, jakiña, zor aundiak eginiñaz.

—Orfeoiko jendeak baduela uste al duzu erri-mifiko edo euskal-zaletasunik? Ez al zaizu iruditzen aundi-usteko jende ornitua da-goenik?

—Orfeoiko jendea, erriko jendea duzu. Jende xumea. angille dituzu gehienak. Norabait joan behar dugunean edo zerbait egin behar dugunean nagusiei baimen eske ibilli behar izaten dugu. Bestalde euskaldun jendea da orfeoiko jendea. Bertako gauzak maite dituan jendea. Bertako arazoak bizi dituen gutxi asko.

—Ez dirudi, ba zuek euskal folkloreaki lotuak zaudetenik zuen abesti saioetan?

—Ez dugu nahi ere. Ez da guri dagokigun eginkizuna. Ortarako beste talde asko eta onak dira. Eta guk euskal folklorea abesten badugu erriari loxintxa egiteagatik egiten dugu. Baiña ez genduke

NON ZER

- EUSKARA, AMA LURRAREN OTSA
Joluk ... .. 3 garrenean
- UNO-REN ESKU ZIKIÑAK
Kapanaga ... .. 3 garrenean
- MUNDUAN ZEHAR
Elustondo ... .. 5 garrenean
- ZER GERTATZEN DA UNIBERSITATEAZ?
Larrea ... .. 7 garrenean
- UKRANIAKO ELIZA ZAPALDUA
Arostegi ... .. 11 garrenean
- 1972: LIBURUAREN NAZIOARTEKO URTEA
Torrealday ... .. 12 garrenean

Antton Ayestaran

egin behar. Guk gorago jo behar genduke.

—Baiña ezin ukatuko didazu zuek Euskal Errian baiño kanpoan gehiago zabilzate?

—Ez gure gogoz. Guk zoritxarrez ezin ditugu onerako kantu-saioak eratu. Negargarria da baiña guk ezin diegu emen, gure bazkideei ere, konzierto bat eman. Gure maillako orkestra bat behar dugu. Eta ori oso garestia da. Eta ez pentsa gero guk sosik artzen dugunik. Guk debalde abesten dugu. Gainera esan behar dizut "Orfeon Donostiara" ez dala Donostiako Orfeoia, Gipuzkoakoa baizik. Gu prest gaude edozein erritara joateko. Edozein erritako bandakin abesteko. Orfeoia edozein bandako zuzendariaren esku uzten dugu. Baiña ez dezakegu gehiago zoritxarrez.

—Ez al zaizu iruditzen bazkideak ugaldut gero indartu ditekianik Orfeoia.

—Larehun bazkide izateko ordez lau mila bagenitu zerbait egin genezakela uste dut. Illean amar pezeta besterik ez du ordaindu beharrik. Urtean 150.000 pezeta biltzeko ordez milloz bat bilduko bagen! Orduan lan asko egingo genduke Erriaren eta musikaren alde. Ortaz gainera jende gehiagok joan beharko luke guri entzutea. Jende gehiagok bete beharko luke antzokiak. Bestela beti zorretan gelditzen bait gera.

—Etorkizun illun samarra ikusten diozu, beraz, Orfeoia?

—Bai. Biltokia bera ere lurrera dator. Goitik behera berriro beharra daukagu zutik irautea nahi badugu. Diru-laguntzak potzotatu beharra dago. Bazkideak upgaltu beharra. Eskolatik asita umeak musikaz landu beharra. Baiña ez da aski eskolan zerbait egitea. Lan orri jarraitu egin behar zaio.

—oOo—

Ementxe bukatu da gure elkarriketa. Eta egia esan, pozez eta mifiek geratu gera. Pozez, zeren eta gure Gipuzkoa onetan, oraindik ere musikaren alde, Orfeoia alde lanean bizi egoki ari den jende bizkor asko baitugu. Mifiek, zeren eta askotan ez baita aski, gizon batzuen borondate ona. Gizonok guztion laguntza behar baitute! Orfeoia, alderdi guztietan ondo irabazitako fama du. Material gauzei aibeste fama ematen zaien garai aurretan, ez ditzakegu bazterrean utz espirituairen baloreak. Materiari eragiten diogun bezala eragin behar diogu humanismoari, espirituari.

Orfeoia 75 urte bete ditu. Gure zorianak Orfeoian parte artu duten eta orain presentean ere artzen duten guztiak. Onelako beste urte asko opa diogu Orfeoia. Baiña urte asko opa izatea gauza bat da. Opa eta gainera gure ahalegin guztiez lagundu dizegunean Gipuzkoarri izena ain gora utzi duten eta gerora ere utziko duten orfeoizaleak.

Donostiako Orfeoiaren kondaira apurra

20-1-1897: Sortu, Sekundino Esnaola gidari duela.

1903: Iru lehenengo sariak Royan sariketan.

1905: Iru lehenengo sariak Bilbaon.

1906: Ohorezko Sari Aundia Parisen

1910: 11 aldiz lehenengo saria. 4 aldiz bigarregoa 83 konzierto. Royan, Zaragoza, Bilbao eta Ozitaniako Tolosan barna ekitaldiak.

1911: Jose Maria Usandizagaren «Mendi Mendiyan».

1929: Beethoven-en Bederatzigarren Sinfonia Portugalen.

22-10-1929: Sekundino Esnaolaren eriotza.

1931: Juan Gorostidi Orfeoiko zuzendari. Beste gauza askoren artean Madrid, Santander, Granada eta Donostian emandako konziertoak.

14-8-1968: Juan Gorostidiren eriotza. Antton Ayestaran Orfeoiko zuzendari.

NERE BORDATXOTIK

ENDAÑETA

Urtea: 1972-garrena.
Eguna: Ilbeltza-ren 23-garrena.
Erria: Azkoiti.

Bertso maiteok, barren-zulotik kanpora irten zaitezte, "Endañeta-ko" seme trebeak merezi baitu ainbeste. Ondoren ere gizaldietan zu aitakuko zaituzte, orrelakorik izan zeikenik iñork ezpaizuen uste.

Laztasun eta zailmenak ditu beti arri kubikoak, txikiak ez det esaten, baiña, amabost arruakoak!... Gizonak nola izan lezazke indar ortarainoak? erdi-zoratu ginduzen danok begiz ikusitakoak.

Lenago beian etzeunden baiña orain bai zerala aundi! zure lan ori aitakuko da emen gizaldiz-gizaldi; bost minutuko iru saiotan etziñan egona geldi, denbora ortan garbi emanaz ogeitalau jasoaldi.

Zuk egindako marka ontzea burutan sartzen bazaio, gaur edo biar, bateonbati naiko lan gelditzen zaio. Egindakoa or gelditzen da; itzak ez dute balio, arria beti zai egongo da iñork eldu nai badio.

Ain berdintasun arrigarria azaldu zendun lanean, asieratik ziñan ainbeste ba-ziñan zu azkenean; iru zortziko egin zenitun galgarik ederrenean, lendabiziko tandan bezela berdin irugarrenean.

Jakin al leike, zer da ordea jaten ematen zaiona? egia al da gaur nere begiz emen ikusten nagona? Nere alboan zegoen bati au da nik entzun niona: "oinbeste indar duena ez da parte oneko gizona".

Erantzun nion: izan dezu or oker aundi, nabarmena, ez dezu ori zuk ezagutzen, orrek ematen dit pena. Ixilla eta lotsatia da, ditekunik apalena, txita bati gaitz egiten ere asmatuko ez lukena.

Jainkoak emandako doala nola eduki gordeta? poztu, alaitu, Joxe Manuel, lenengo maillan zaude-ta. Aspalditxoko zure ametsak orra gelditu beteta, nere zorion beroak artu lagun zintzo, "Endañeta".

Berebiziko sua dago Mendizabal

ra utzita jarri zaite illabetetan ortarako bakarrik. Utzi etxea, utzi familia...

Bat Madrid-a entrenatzera; bes-tea Itziar-era.

Ez da berriketa! Dirua erruz bear da postura ontan asita.

Lengoan, Donosti-n, irabazleak berreun jasoaldi eman ezetz dirua la-zegoela, entzun nion gizon bati.

Iritzi danetakoak egongo dira: orrenbestera ez dirala iritxiko uste dutenak, eta ortik pasako dirala pentsatzen dutenak.

Danak berdin pentsatu ezker, izan ere, jokorik eta apusturik ez itzake izango.

Auxe da neri batere ardurarik ematen ez didana. Apustuari ta jokatzan dan diruari ez diot jaramonik egiten. Nik aginduta ez du iñork jokatu, neronek egundo duro bat ez det jokatu-ta.

Gerra aurretik, Deba-n, "Ziarran-zar" sonatuak marka entzungarri bat egin zuen bederatzi arruako arri zilindroarekin (112 kilo ta erdi).

202 jasoaldi eman zizkion, alajaiña, amarna minutuko iru ekifalditan.

Urte luzeetan itzezin zan artaz. Orain ere itzezin da.

Aren arria bederatzi arruakoa zan, eta Mendizabal eta "Usategi-eta-rena" amar arruakoa da (125 kilo). Arrua bat geiago. Ba-da aldea!

Beraz, amar arruakoa 200 aldiz jasotzea ez da txantxetako lana.

"Ziarran-zar-en" lana berdintzea bezelatsu; bi jasoaldi gutxiago, arrua bat astunago dan arriarekin.

Beste zerbait ba-da esatea komeni dana.

"Ziarran-zar" lengo egiturako, lengo xixtima zarreko arri zilindroarekin aritu zan lanean, eta oraingo ontan xixtima berriko arriak izango dituzte.

Alde aundia dago, molde bateko edo besteko arriak izan. Berdin dira pixuz, baiña askoz errezago manejatzen dira xixtima berrikoak.

Azpikaldea zulatu, ustu, ta galkaldea kargatu, kontrapixuan errezago jasotzeko.

Mendizabal eta "Usategieta-k".

USATEGIETA

dituzte ere, oso urrean ibili bear oraiñarteko markak ontzen ezpade; lengoak beian utziko dituzte, nere ustez.

Kostata daude, preparatuak daude. Berez artarakoak dirala ez dago ukatzerik.

Amarreko zilindroarekin lanik aundiena egiña Arrua-ko Ostolaza izango da, gaur arte. 170 jasoaldi eman zizkion, xixtima zarreko arriari, "Usategieta" au bera kontrario zuela.

BASARRI

zozketaren ondorena

santo
tomas

DONOSTI'N, 1972 g. ILBELZA'REN, 19'AN ETA JOSE MADRIDEJOS JAUNA AGIRI-IDAZ LEAREN AURREAN EGIÑA

ZARIAK

- 1.º 29.233 zozketa-txartela
- 2.º 27.046 zozketa-txartela
- 3.º 27.763 zozketa-txartela
- 4.º 29.594 zozketa-txartela

DONOSTI'KO

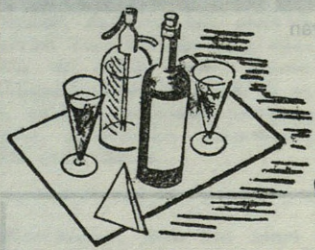
ERRI-ETXE'KO

AURREZKI KUTXA

ERLOJU ETA BITXITEGIA

Eduardo Choquetia

OTSAILLEAN Guetaria Kalera aldatzen gera
Guetaria, 10-Urrut. 417751-Etxekoa: 422700 - DONOSTIA

BAR ETA JATETXEA

Antonio

Norberaren aukeran jana.—Txuleta erreak, ezin obeak

Avda. Gral. Mola

Urrutizkiña: 64 16 31

ONDARRABIA — (Gipuzkoa)

TRANSPORTES

azkar

ERAMAN - EKARRIRAKO KANNOI AUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donosti'lik egunero:

Iruña, Bilbo, Gasteiz, Jerez de la Frontera, Cadiz, Alcala, Múrcia, Córdoba, Granada, Almería, Santander, Valladolid, Zamora, Palencia, Salamanca-ra.

Astearen iru aldiz:

Sedña, Lugo, Coruña, Girona eta Vigo-ra.

Donosti'ko Erri-etxe'ko - Dr. Egoitia - DONOSTIA

Telefonoak: 450346 eta 450723

Azkar, 1971

EUROPA

Orain arte 6 bakarrik ziren, emendik aurrera 10 izango dira. Dinamarka, Noruega, Irlanda eta Bretaña Aundia joan zen asteazken Europako Merkatu batuaren bazkide egin dira. Zinez garrantzi handiko gertaera. Gutxitan gerta ohi dira onelakoak. Europako estatu guztiak bere barnean ez izan arren, elkarte onak beste itxura bat artu du.

De Gaullen garaian ez ezik, duela bi urte ere amets uts zena, egia bihurturik, gorputz arturik ikusten dugu. Aldakuntza ikaragarria beraz European gertatu dena.

Breitaña Aundia izan da aintzuzen gertaera onen aintzindari. Aldakuntzarik aundiena bere barnean izan da. Mende onen azeran munduko estaturik indartsuena zena, bigarren guda bukatu ondoren Rusia eta Ipar Amerikarekin elkarturik Yaltan munduko arazoaren egoera zer eta nolako izango zen erabaki zuena, duela gutxi OTAN, Commonwealth eta Europa beraren ardatz zela uste zuena, eta behin baino gehiagotan mespretxatu eta are gehiagotan borrokatu zuen Elkartearen bazkide egin dela ikustea, benetan arrigarri da.

Ipar Amerika eta Europako Merkatu Batuaren tartean bere jokoa egin nahi zuela bazirudien azken aldi onetan. Baina alferrik, bere aundi nahi eta usteak alde batetara utzi beharrean aurkitu da. Bakarrik ezin zezakeen jarrai. Ezin zezakeen ezer egin.

Ipar Amerikarengana itzuli ala Europako Merkatu Batuekin bat egin, beste aukera biderik ez zitzaion gelditzen. Ipar Amerikarekin elkartzeak, munduko arazoetan bera eragina gaitzea ekarriko zion. Nor izateari utzirik, morroi izatea aukeratzea zen. Biderik egokiena dela ikusirik, Europarekin elkartzea erabaki du beraz.

Erabakia arturik berarekin Noruega, Irlanda eta Dinamarka erakari ditu. Orrela Europa indarturik aterata da. Bazuen premia. Europak bakarrik ez ordea munduak berak ere bazuen premia.

Azken urte autan munduko gorabeherak bi indartsuen eskuetan, Rusiaren eta Ipar Amerikaren eskuetan alegia, egon izan dira. Europarrek ez dute izan indarririk beren iritzia ezartzeko. Europarrek, areago oraindik, ez dute beren politika berezi bat izan. Onela dela ikusteko, igaz diru edo dolar arazoa zelata, zer politika egin zuten aztertzea aski da. Elkargo baten jokabidea ez, beste edozer izan da jokabide ori. Eta ezinbestekoa da, munduko egoera au aldatu nahi bada behintzat, Europak bere politika berezia izatea.

Munduko arazoetan, Txinarekin kontatu beharra dagoela egia da. Baina gaurko egoera aldatzeko Europak bide gehiago duela ere zailantzen jartzerik ez dagoen gauza da. Bere egitekoa beteko duen ala ez, or dago koska. Orretarako lehen baino indar eta modu gehiago izango du. Alaz ere indarra ez da aski. Politika bat behar da. Eta politika bat izateko, beste gauzen artean asmo berdiñak eduki behar dira. Bakoitza ordea, gehienez bere gisa ibilli da European. Breitaña Aundiaren sarrerak aldatuko al du egoera triste au? Arnas berriko al du erdi illean dagoen edo oso ahalduz dagoen elkarre? Egin dezakeala, zailantzarik ez dago. Egiten ez badu berriz, Europak bere posibilitaterik aundienetako bat galduko du. Gehiegi puztu delako dena lehortuta gelditzeko arrisku aundia dago. Estaduen arteko eta ez errien arteko elkarte onak, zer eta nolako bizitza emango duen geroak esango

Nazio-barneko eta nazio-arteko ekonomiak

Atzera dauden erriek nozituko dute erri aberatsen arteko ekonomia-eraketa. Gogorra da esatea, baiña egia da. Azken illabete auetako negoziatioetan, nahiz diru nahiz komertzio kontuan, erri behartsuak ez dira gogoan izan ezertarako. Ta egin diran diru-berdinketak kalteetan dituzte alde guztietatik. Kanpora saltzen dituzten gauza bakarrik, lehen-materiak dituzte eta oiek jetxi den dolarraren arabera egin beharko dituzte; eta erosi beharrezko gauzak, berri, igo den diruaren arabera. Beraz, irugarren munduak merkeago saldu beharko du berea eta garestiago erosi besterena.

Ori dena, sal-erosketa guzietan begira; baiña ortaz gainera, Estados Unidosek Europari ta Japoni eskatu dien laguntza, bere baitan daukan ekonomia-krisisa konpontzeko, komertzioaren bidez egingo da konzesio berezietan. Orrela esate baterako, European Kaliforniako naranja gehiago jango da España eta Israelgoen kaltetan. Ala komeni baitzaio Nixon kaliforniarren botoak bereganatzeko eta pagu-balantza berdintzeko.

Errialde oien aurrerabideak ere nozituko du, ortarako erri aberatsen ematen duten laguntza gutxi egingo delako, nazio-arteko krisiak sortarazi dituen arazoak gozatu beharrez.

Ta ori guzia ala dela ikusteko, or dago Estados Unidosek Merkado Komunaz ezarri nahi dituen artuemanak, segirako eta etengabeko artuemanak. Eta dena, une guzitan eta produkto bakoitzaren gain bere onerako ta beste norbaitzuen kaltetan presioa egiteko. Ori ez baiña, luzarora begira sortu behar litzuke artueman sakonak komertzio gorabeheretarako.

Gaurko egoeraz egin dugun azterketa labor onak, balioko du ondorengo urtetarako. Balioko du gure industria-gizarte au—biziko bada—berriro bere salmentak egiteko azoka zabalago eta dirudunago baten billa asi arte. Orduan nazio-arteko industriak sortzen asiko dira, lege berriak dituztelarik nazio guztietan. Eta industria oiek, alkar arturik, diruaren kolonialismo berria ezarriko dute ta erabaki-ahalmenak gutxi batzuen eskuetan segiko du. Aldi berri ortan, emigrazioak—ainbat arazo konpondu dituen emigrazioak—arazo aundiagoak sortuko ditu, eta fabrikak, langille-jende merkea dagoen lekuetara joango dira eta orri eskerak lurralde arek aurrerapen bat izango du ta jendea diru gehiago-ekin gauzak erosteko. Jokabide orrek, aurreratze-aldian dauden errirentzat arnasbide bat eta mehora bat ekarriko ditu; baiña axalekoak izango dira. Langille kualifikatu talde bat sortaraziko du erri oietan eta erriaren bizi-mailla jasoko du zerbait; baiña, beti, nazio-arteko lantegi oiek daramazkiten erabakien esku egon beharko dute.

BERASATEGI

litzake, arranopola! Euskararen gain batera zentzurik gabe lokatza jartzen diardutenek jo bezate onelako ezaupideak urratzera. Ea pisakabatsitzen duten, euskara ez dela txorizimaurra! Nik beinik bein fruitu ederrik ateratu dut, orretaz oartu nintzen gero.

—oOo—

Zer ari naiz baiña? Egia. la aazturik nengon. Azken aldiatan aintzest maillukada, gozo ez baiña gaiztoak, artuaren erasanez, gure ingude zaarra zerbait pitzaturik omen zegoen. Orrela izanik, ingudea berritzeko lanari ekiteko beaerren arkitu gera. Eta gogotsu asi ere, dirudienez bederen. Ez da gutxiagotarako. Leengoa bezain ederra eta trebea izango den itxaropenak poztan gaitu. Bekarkigute berriro leenbaileen eta zorionean.

Orretarako, jakia, ingude zaararen leengai jator ber-bera moldez-tuko dute berriro. Ama lurraren erraieratik millaka urte direla ateratako mami garbia. Neurritz urritua geratuko da noski. Ez dio axolarik. Leengo ots berezi ura gure sutegira bihurtuko du. Sutegia berpiztu eta bertako beroa eta argia dotoz kigun.

JOLUK

UNO-ren esku zikiñak

Bengalan gerra sortu zalarik, UNO-ko erresumak (eta ez nazioak, gezurrez diñoen bezela) biltzarretan zaizkigu. Bake-zale ditugularik gehienak, larri zeuden gerla horren ondorioz eta bengalaren zorrigaitzaz. Eta gure erresuma zuenkol eta bihotzbera hauek, erabaki zuhur bat hartu ere hartu zuten: gerra geldierazi, erresuma bakoitzeko arazoak bertako gobernuen gain utzi eta India burruariari lotsabide bat eman.

Biltzartuak burgoitzeko ekintza izan zan noski, erabaki hori. Ordezkarik gehienak bakearen alde, zuzentasunaren jagole, bakan batzuz izan ezik. Irakaskizun ederra mundu guzientzat. A zelako gaia teatrogille batentzat, haria ondo hartuz gero. «San Mikel» eta «Deabrua» ere jantzi berdiñez agertu zitzaizkigun dantzari gisan. Zenbatek ez ote du irutsi komeria horren gezurra!

Bainan Indiako kaskagorrek hondatu dute «zuhur» hauen egingtza; ez diete jaramonik egin onutarrei eta beren gaiztakeria burutu dute: hirurogetamabost milliu giza-ki dituan herri bati, bere burua askatzen lagundu, herri hori lotzen zuten kateak hautsi. Gaiztakeria larria, gure erresuma fariseo hoentzat, zauriaren egia agerrera de- zakeen gaiztakeria.

Eta egia beti bezela, ageri da: Pakistan erresuma, herri haundi bik osatzen zuten (minorita tikiak barne). ALA-ren izenak bakarrik elkartzen zituan herri bik; bengalarek alde batean eta punjabiarrek edo urduarek beste aldean, lurrez ere urrun. Hauek, besteen lepotik edo bizi omen ziren, edo aberasten ari ziren. Eta bengal gizaok ez zuten ezertarako eskubiderik; ez eta, jasan zuten uriol ikaragarri baten ondorioz, munduak eskaini zien laguntza hartzeko ere.

Urtebete lehenago, Pakistango gobernu indarkariak, auteskundeak eratu zituan; bengalarek, beta hortaz baliatuz, izugarritzko garaitza lortu zuten. Eta hortxe hasi zan, hain zuzen, beren zoritxarren atzen korapilloa. Penjabiarrek, bengalaren garaitza bidezkoaz izuturik, eraso egin zuten: eta garaitza horren buru zan Mujibur jauna giltzaperatu, bere jarraile azkarrenak eho eta lurperatu, hamar milliu inguru giza-ki Indiara ihesika joan...

Oraingo gerra hau hasi baino zortzi hillabete lehenago gertatu zan hori. Indira andreak mundu guzira garrasi egin zuan, herri erailtza bat zala aldarrikatu. Bainan alferrik. Nun egoan ba UNO hori? Nun zeuden gure erresuma bake-zaleak? Agian, arazo horrek ez zien

ikutzen beren kontzientzia garbiei; hori (hirurogetamabost milliu bengalar suntsitzea barne) erresuma baten barneko arazoa zan. Eta arazo horietan sartzea, jarraibide txar bat jartzea zan.

Bengalarek, indiarren laguntzaz, beren askatasun burruka hasi dutenean ordea, beldurtu egin dira gure erresumak. Eta garaitza bi-dean doazela ikusirik, aipatu dugun erabaki zuhurra hartu ere. Bainan alferrik zorionean.

Nola liteke gure erresumen jokabidea? Arrazoi garbi-garbia du: gehienek, gai hortan, eskuak zikin-durik dituztelako; «bengala» bat edo beste beren oinpetan dutelako, USA-tik hasi eta nahi duzen beste batengana. Yugoslabiaren jokoa harritu zen zenbait. Eta berehala irakurri dugun haren adierazpena: Yugoslabiak ere (edo Serbiak), bere eskuak zikindurik ditu Kroazian; astebete baiño lehenago agertu da yugoslabiaren jokoa nundik zetorren. Eta beste guztiena ere, antzekoa dugu.

Orain datozkigu arazo horrekiko iruzkiñak. Txit barregarri zenbait. Ezker-eskubietako ahatekiak, kantu bat bere kantatzen ari zazikigu: Indiak eta Rusiak asmo maltzurrez egin dutela Bengalaren aldeko jokoa. Beren jokoa egiten zihardute-la. Beste batzuek ifioz beren buruen aurka jokatu izan balute bezela. Bainan, guzi hau, USA-ren eta Txinaren jokabide lotsagarria estaltzeko kea, besterik ez da. Ez ote digute esango oraindik, erresuma bi hoen jokoa (zikiña) bengalaren aldeko onopaz egiña izan zala? Ez giñake batere harrituko. Munduan fanatismoak irauten du, eta iraugo du.

Rusiak, herrialdeak bere alde jarreratzeke egin omen du bere jokoa. Bainan zer egin du? Egintza ona ala gaiztoa? Zergatik egin dituzte santuak eta, hainbeste giza-laguntza? Ez agian, berengandik ifior urrutzeko. Indiak, bere mugak garbitu eta etsai gogor bat haustea izan omen du jomuga. Eta hortarako, herri zapaldu bati, askatasuna lortzen lagundu dio. Edo-nola ere, Indiaren jokoa epaitzeko, goizegi da oraio; geroak esango du ea nola jokatu duan.

Indiak eta Rusiak egin dutena, USAk eta Txinak egin izan balute, zer izango ote zan? Ez genduen asmoen konturik entzungo, egintza goragarria baiño. Beraz orain ere, egintzak behar ditugu epaitu, ifiorren asmoak ezin baititzakegu neur. Nixon-en jokaera, haur ifioz batena bezelakoa izan da; ez du «nundik heldurik» ere. Pekinerako joan-etorria ondo antolatzearen, hirurogeta hamabost milliu bengalar kondenatzeko gertu. Bainan Txinak gehiago harritu du jendea: inperialismoaren aurka dauden buruzagiek, militar diktadore baten oinpean bengalaren zorrigaitza iraunerazi nahi. Rusiak hartuko duan indarraren beldurrez zitekeen, bainan hortan ere, egintzak epaitu behar ditugu lehenen; eta zuhurkiago zergatikoa, hauek bere erara ikusteko gaigago direlako.

Txinazale batek, hauziari itzulerdi eman nahiz edo, zera esan dit: Bengalak sozialismoa behar zuala, askatasuna baino lehenago. Bainan zer ote da hoentzat sozialismoa? Lansari on bat, urdailla beterik eta bizitzeko toki egoki bat? Hori horrela balitz, gure gortako abereek aspaldi lortua lukete sozialismoa; zifiez baietz. Bainan, zifiezko sozialismo baten lehenengo oinarririk, gizonen eta herrien askatasuna behar dute izan, nik uste.

KAPANAGA

EUSKARA, AMA LURRAREN OTSA

Euskaldun anitz bada mundu zabalean zear sakabanatuta. Aberriaren altzotik urrun. Ai, etxean baleude!, esango du agian euskalmiñez dagoen emengo euskaldunen batek, euskararen egungo kinka larriaz jabeturik.

Erbestean ditugun senide batzuek, alare, beren izkuntzaren alde kementsu eta bikain jokatzearren, ez dute etxeratzeari itxaron bearrik. Neronek ere orietako nobaitzuk ezagutzeko zoriona ukan dut, egin oi ditudan ibillaldietan. Ain zuzen, orietako bati zor diot nik, batikbat, azken aldiaren zuzper-tu zaidan euskarazalea.

Gudaz geroztik Galiziako eskualdean bizi den aitona agurgarri bat dugu bera. Euskaldun jator eta betea. Gizaseme leial, bizi, atsegin, apal eta jakintsua. Euskal jalei dagokienez bederen, nik ezagutzen dudun ikasienetako. Ederki orietzen naiz berarekin egin nuen leenengo izketaldiaz. Aitor dezadan, leenbaileen, garai aietan orain bezain erne ez nengoela euskarari dagozkion arazoetaz. Ez zitzaidan alferrik jardun gizagajo ura euskararen aberastasun eta edertasun berdingabeak azaldu naiaz! Edo ori uste nuen beintzat une artan. Zer eratako akatsak ez nizkion nik aurkeztu euskarari buruz! Orain jabetzen naiz nere egun artako trakekeriaz. Neure izkuntzaren zapuzle ausart eta ankerra bezela jokatu nuen.

—oOo—

Euskara. Leenaren deiadarra. Eta etorkizunerako oinarrria (?). Antziñako euskoen sutegiko ingudea. Ama lurraren erraierako mami landua bere ots, bere abots egini. Berorren gaiean gure arbasoek, maillukada gozoz eta antzez tajutuko zuten noski beren eusko izaera. Nortasun, tankera eta sendotasun bereziak ornu ere.

Geroztik, kanpoko otsak, usaik eta gaiak etxe barnean zear labaindu ziren, berebizikoak bazterten zijoazelarik; euskal gogapea aulduaz... Azkenik, zer landurik ez;

sutegiko txinpartak itzaltzeraino, ingudearen berotasunik ez nabaritzera, maillukaden ots berezia isiltzeraino, illunpea egiteraino... Egoera tamalera eldu ere. Gu errudunak, gu errudun bakarrik. Ala eta guziz ere geurok zigorle, gure ziltakeriaren zartadak zuzen-zuzen ingudearen aurka jaurtiz, zer landurik ez dugula-ta!

—oOo—

Nola jalgi gure euskara zaarra egun plazara? Au da gutako askok derizkioguna, ain zuzen. Etxeko sukaldean edo lagunarte ertzian, arlo arrunt eta mamigabeko buruz berriketaldi epelak egiteko ez izanik, gure izkuntzari ez diogu ifiolako gaitasun eta egokitasunik ezagutu nai. Astialdi geza baten betegarri polita bai dela euskaraz mintzate! Kirol arazoak, maixeaketak... gure izkuntzan. Ai, ordea, bat batean diru arazoa, politika arloa, edo beste milla alor uratzeko egokitzan bazaigu! Laister gera gaiteleraren laguntza billa, «naufragoak» olaren atzetik larriturik baiño areago...

Gaitasun eza, zailtasun eta lotutasuna, eta ifion ditezke akats guztiak euskararen gain jaurtik beaerren leiaz, ez ote gera ari geure buruari ziri borobilla sartzen? Nork bere izkuntza bear bezain ondo ez ezagutzetik dotoz kigun eragozpenak noski. Izan ere, geure zabarkerian murgildurik, ez gera konturatzen jatorri bidez eman zitzaigun izkuntzatik, apur baten gordailu besterik ez dela egungo euskaldun anitzen adimena. Esango didazue bestela.

Arestian bertan urrutizkiñez itze-gin dit goian nion euskaldun erbesteratutako arek. Jardun mamitsu egin duguna, alajaiña, geurekiko ogibideari dagozkion arazoak ausnartzen jardun dugularik. Uste duzue jaun orrek erderazko itzik artu bearrik izaten duela? la ifioz ere ez. Ori da euskara bikaiña, aitona orren aoari dariona! Gizon orri entzun ondoren euskarari bere doainen izpirik ere ukatzeko, nere doillorkeria mugarik gabekoa

ZENBAit ga RA 72

● "Mutillak, gaur aratoste dok, eta koko jantzita juan biar yuagu errira".

Era honetan hasten da "Kiriki-fo"ren ipuin bat. Geroztik, gauzak aldatuak dira, eta egun, Hego Euskal Herrian behintzat, ez da inor koko jantzten.

Baina izen batez edo bestez, gainean ditugu ihauteiak. Ihaute jaiak, noski. Ihaute, Iñaute, edo Aratuzte (Aratoste). Lekuan leku-ko. "Orixek" zion bezala:

Ustu zetozen Iñaute beste nonbait Aratuzte iru egun on; laugarrena, aldiz erio oroi dan Austerre; katuek eta txakurrek ere barau egin oi baitute.

● Ihauteiak Hazpainen, hilaren 6tik. 13ra. Iñauteiak berri, Tolosan, hilaren 10etik. 15era. Ez dugu uste Aratuzterik Bizkaiko inon herrian ospatzen denik, ordea.

● Urtarrilaren 24ean. San Frantzisko Salesko, periodisten patroia. Nork ospatu guti du Salesko sando horrek Euskal Herrian. Denera ere, zenbat karreradun periodista ote daukagu euskal idazleen artean. Dozena erdiren bat? Gutti, benetan guti, guti. Eta inoiz beren premian izan gaitezke. Ea ba, irakurtzen diguzuen eskoletako gazteok!

● Espainiako "Cortes" delakoaren boletinean irakur ahal izan dugunez, Eduardo Tarragona Corbella jauna (kalalunyarra, nonbait), katalan, gallego eta euskal izenen alde mintzatu da, gaztelaniazkoak ezetik, gainontzeko hizkuntzetako giza izenak ere onartuak izan ditezela eskatuz.

● Ordizian, joan zen Irailen eratu zen Jakintza Astea, euskal idazleen lehiaketa bat prestatu zen. Lehiaketa haretako gaia honako hau zen, hots, "Euskal Herriak bere nortasunean iraun ahal izateko dituen arazoak, gaurko bizitzari eta mundu zabalari begira".

Geroztik, Urtarrilaren 16an, mahai biribila eratu zen bertan, delako lehiaketaren mahaioek eta idazle sarituek osatzen zutela. Karlos Santamaria, Juan San Martin eta Xabier Kintana ziren mahaioak. Luis Haranburu-Altona eta Andoni Sarriegi, bestalde, idazle sarituak.

Lehenik, Karlos Santamaria jaunak Madrila joan behar izan bait zuen, bere ezin etorria agertu zen. Ondoren, lan sarituen egileek, nork bere lanaren laburpen bat eman ahal izan zuten ordu laurden batetan.

Euskal Kulturaren Frogantzak deritza lehen saria irabazi duen lanari. Egilea, Luis Haranburu-Altona, lau puntu hauetaz mintzatu zen, alegia, I-Euskal Kultura. II-Euskal Kultura Funtzionala. III-Euskal Alfabetatzea. IV-Euskal Ikastola geroaren habe.

Andoni Sarriegiren lanak, berri, Euskal Herriak bere nortasunean iraun ahal izateko dituen arazoak izenekoak, beste lau puntu hau aipatzen ditu: I-Jakintza orokorra eta Kultura orokorra. II-Jakintza berezia: Hizkuntza eta Herri Jakintza Zaharra. III-Gizarte Ekonomia eta Langileria. IV-Erligioa eta Politika.

Ondoren, elkarriketa bat sortu zen entzule, mahaio eta egileen artean, aipatutako idazlanei buruz eta gaiari berari zegokiokeenaz.

Lehiaketa honen erataile izan den "Jakintza S.A." elkarteak lan saritu biak argitaratzeko asmoa

du eta idazle sarituek, mahai biribil horretan eman diren argitasunez beren lanak oharrez osatzeko eskubidea izango dute.

AIPAMENAK

● Urtarrilaren 17-22ra. arteko astebetean, "Encuentro con Baroja" delakoa eratu da Donostian. Hasieta batetan, Donostia eta Gipuzkoaren omenaldi bat nahi izan omen zitzaion eskaini Don Pio-ri. Baina ez zuen askorik iraun asmo horrek. Baroja idazle unibersala dela atxakiaz agertu zen zenbait, eta aldatu zen lehen programa.

Baroja, idazle bezala, euskaldun ezetik benetan unibersala dugu, eta primeran irizten diogu omenaldi unibersal bat egiteari. Baina itxura denez, zenbaiten unibersalismoak muga hestuek ditu, hestuegiak zoritxarrez. Honako hauen sasi unibersalistentzat, Euskal Herria txikiagia bait da, eta Europa bera handiegia. Pirineo mendieta-rik Gibraltar-era dirudi dela horientzat unibersoaren neurriak aukerakoena. Eta Baroja gizakia ere neurri horretan utzi digute, ez euskaldun eta ez unibersal.

Dena den, "Nobel Saria" den Migel Anjel Asturias ez da etorri. Juan San Martin ez da mintzatu euskaraz (ezta gaztelaniaz ere) egunkarietan behin eta berri besterik irakur ahal izan dugun arren. Beste honenbeste esan dezakegu Jose Migel Barandiaran jaunaz. "Agora" Kultur Elkarteak atzerapena eman dio "Gipuzkoa Saria" erabakitzeari, eta Baroja zale amorratuenetarikoa den Migel Pelay Orozkoren izenik ez da inon agertu.

Izan ere, irakurle guztien izenean P. Orozko-ri eskatuko genioke aste horretaz mintza daki-gula argitasun apur bat emanaz.

● Nolabait jaso dugu hamairu urte dituen ataurdar gazte batek zuzendutako eskaria. Laguntza eske datorrigu. ZERUKO ARGIA saso batetan bidali zuen artikulu bat ez diotela oraindik argitaratu, eta ea "Amatiñok" zertxobait egin dezakeen.

Konfiantza handia daukagu guregan adiskide. Premiazko harremanak baino ez ditiugu Z. ARGIAko ekin. Kanparririk ordea, guti. Idaz lanen bat ez dauate argitaratu... ez hain samurtu mutill, ez dadila azkena izan! Gure guztiak argitaratzen direla uste ahal duk? Bai zera! ANAITASUNA, EIBAR, ZERUKO ARGIA, TXISTULARI, PRINCIPE DE VIANA eta HERRIA aldizkarietan badituk "Amatiñok" bidalitako artikulu argitara gabeak. Eta zer egingo diagu ba... Bat ez digutela argitaratzen?, ba, beste bi bidali, propina eta guzti, eta kitto.

Arrazoi asko izan ohi dik zuzendaritza batek lan bat ez argitaratzeko. Edo gehiegi edo gutiegi esaten dela. Edo zer esana sortuko duela. Edo urliari edo sandiari ez zaiola gustatuko. Edo aldizkariaren beraren iritzien aurka doala. Edo ez dela gai propioa. Edo aurreko astean beste batek berbera esan duela. Edo behingoa tokirik ez dagoela, h urrangoan ahaztu eta hirugarrenean modaz pasata, etab. etab.

Heuk hamairu urtekin horren aurka ez omen dezakek ezer egin. Nik ere ez, nahiz eta beste hamairu eduki. Eta susmoa diat hirurogeitaka urte dituenak ere, hi eta biok bezala ari direla. Guztioi nahi diagu aldizkari gure gol-

korako, baina aldizkari ez duk idazleena irakurleena baizik. Eta zuzendaritza guztiak, nor bere aldetik, horretan saliatzen direlakoan niagok.

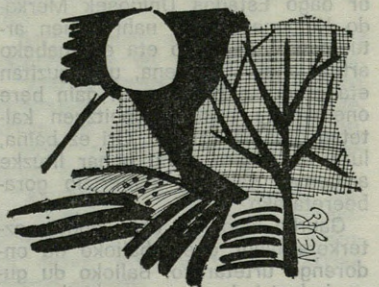
Berriz esango dauat ba, ez hain horregatik samurtu. Egin zak jota pasa, ekin ezalok beste lanen bati. Nik neuk behintzat ez diat halakoetan beste soluziorik bilatu izan.

Dena den, hire eskaria behar denari zuzenduko diodala aurrez agintzen dauat. Ez bait gaituk euskaldunok hain aberatsak hamairu urteko idazle bat edozelan arbuizatzeko.

Hi, ahaztu aurretik, hire euskara primerakoa duk gero, eta erabat finkatua eta normalizatua. Zorionak.

Zuzendaritzaren Oharra: Ipñi ditzakean arrazoi gehienak. Baina bada beste bat. Bidean gaitzea zure lana. Ez baita gure eskura iri-txi.

● Larraitzeko kiratsak ez digu giro onik utzi. Guk geuk geure aldetik ezer gehiago esan beharrean, bidezkoa deritzagu E. Gorrotxategi Urtarrileko "Redención" alean beste zenbait gauzaren artean esaten duena aipatzeari:

"Ni Larraitzen egon nintzen, gau-pasa han egin bait nuen. Gauza batzuek ez zitzaizkidan batere gustatu... Beste batzuk bai. Beste batzuk ez nituen ikusi. Mozkorrak bai, eta komiko samarrak irudituz zitzaizkidan Larraitzeko gau hotezan. Beste eskandalo apartekorik ez. Gazte-bikote maiteminduek Euskal Herriko beste edozein kale, mendi edo bide baztarretan bezalatsu. Hortik gora, Larraitzeko gaur-ean zerbait gehiago ikusi nahi duenak ez du inajinazio gutxi. Kontuz inajinazioarekin!"

● ZERUKO ARGIA beronetan hilaren 23an. azalduko editoria-lari "Eliza eta Ikastolak" zeritzan. "Euskal Erriak Elizaren beharra eta premia dauka —irakurtzen genduen. Elizak, berri, modua eta eginkizuna ditu. Indarra, lege-babesa, lekuak, dirua... dauka".

Baina Elizak, esandako hori baino gehiago du. Elizak badu, gure ustez, beste zertxobait garrantzitsuagorik, Herriak berak eskaini diona eta berri eskatzeko eskubidea duena, hau da, bere seme alabak. Herria ez dago zor ez zainaren zain.

Ez daukagu arazo honetaz "Jau-naren Deia" aldizkariaren azken alean (Abendukoan) agertzen den inkesta irakurri baino. Edozenbat parrokia eta konbentutan (inkesta honetako erantzun gehienak Gipuzkoakoak dira) euskaldunak dira arras nagusi. Eta gehien bat harritu gaituena, apaiz eta fraileen artean ezetik, berdin berdin gertatzen dela lekaimeen artean ere.

Horren emankorra den Herriak ez ote du ba merezi erantzun jator bat. Aipatu dugun editorial horrekin bat gatoz ba, eta berakin batera esan dezakegu geuk ere: "Zai dauka Elizak Euskal Erria".

● Naizen hau harriturik irakurri dut "Irakurleak mintzo" deritzan saillean duela hamabost egun agerturiko gutuna: "Mesedez, ez geiago zure paperoi neri bidali... Zeruko Argia ez baiña Inperuko sua dirudilako... agertzen ari dan bezela fedeari eta euskerari kalte egiten ari dala uste dut... Arantzazu'ko idazkera erabiltzeko aitzakiaz beste bat darabilkelako..."

Ez dakit nor zaitudan irakurle

hori edonor ez zarea baderitzat, euskara apurtxo bat badakizula dirudi (ez dakit nai edunik ala nai eduteke), baina zarena zarea, bar-ka zaizkizazu bizpahiru hitz. Atzez aurrera mintza gaitzen.

Arantzazu'ko idazkera erabiltzeko aitzakiaz beste bat darabilkelako. Arantzazuko idazkera uka ezina da gaur egun, eta goi mailako idazleengan ezetik, bai eta herri kozkorretako berri emaleen-gan ere. Galde zaitozu bestela hamairu urteko ataurdar horri eta beste zenbaiti. Linguistika arrazoiak ezetik, biologia arrazoiak ere har itzazu kontuan. Eta ez dut uste inork behartu edo bortxatu dituela esango didazunik. Bestalde, idazkera soilari bagazokio, eta Arantzazu aipatzen eta onartzen bide duzunez gero, ez ote dago zure euskara jatorra eta aberatsa gure herrietako kronika apalena baino urrutiago?

Fedeari eta euskerari kalte egiten ari dala uste dut. Eskerrik asko jauna, sail honi dagokion partearen gatik. Guk behintzat, beste zenbait gauzaren artean, fedearen eta euskeraren alde ari ginela uste genduen. Eta txarre-nean, hain gaizki ari bagara, zer eratako konponketa eskaintzen diguzue ondo egin zenezaketanok hanka egiten baduzue. Ez luke nahi besterik zenbaitek, Berriz ere eskerrik asko.

Mesedez, ez geiago zure paperoi neri bidali. Ez dakit bidaliko ditzuten, baina ez duzu behintzat merezi. Euskaldun zuzen eta zintotzat zaitut, zentzunduntzat. Baina beldur naiz hilero erdal egunkarietan gastatuko duzula, urtean behin Z. ARGIA Arentzat nahi ez duzuna. Erdal egunkariak fedearen eta euskeraren alde jo-ta-ke ari direlakoan zaudete, nonbait.

Duda batez geratzen naiz. "Irakurleak mintzo" delako saila izendatzen duten hizki bi horiek, "Z. A.", zer esangura ote duten. Asteroko honen izena ala zure izen deitua. Ez nuke nahi azken hau izaterik, susmo txarregia lizateke. Dena dela, aukeran datorkizu Intzar Damasok (Z. A. Urtarrilaren 16an.) bildutako esatera zahar bat: "Ii aiz? Erraxena egin den". Urteberri on diozu, jauna. Urteberri larri bat opa dizut.

LIBURUAK

● Mikel Ugaldere liburua bat dela eta, euskal langileriaz mintzatzea dagokigu aste honetan. Baina, liburuari berari ekin aurretik ohartxo bat egin gura genduke, zeren, ezertan hasteke, bada edo ez euskal langileria?

Lur Editorialak prestatutako "Kaniko eta Beltxitina" argitaraldian, Gabriel Aresti langileriaz mintzatzen da hitzaurrean. Gure langileria errealitatea agertu gurarik edo, Eibarren izan zuen esperientzia bati buruz mintzatzen zaigu. Alegia, bera egon zen lan-tegian, Aresti bera eta beste bat ezetik gainerako langile guztiak erdalunak omen ziren. Eta hauxe da, itxura denez, Arestirentzat, gure langileria errealitatea.

Errealitatez hasiez gero, Aresti ahaztu bide zaito esatea, lan-tegi horretako ugazaba ere erdal-duna zela (eta dela), eta hau izan daitekeela hain zuzen, hortik zehar etorritako ugazaben jo-koa.

Horrez gainera, eta hariari lotu-goa, Aresti ahaztu egin zaito ere esatea, ugazaba hori zer iri-tzaitakoa zen diru apur bat aurretik, eta lantegi batetako ugazaba bilakatu aurretik. Hau ere errealitatea da, Arestik ez zekien errealitatea, edo jakitzerik komeni ez zitzaiona.

Benetan liburu interesgarri eta bizi bat eskaini digu ETOR editorialak, Mikel Ugaldede idazle gaztearen LANGILERIA HISTORIAN ZEHAR alegia. Azala, oso polita, Zumetarena.

Hastapenarik Bigarren Internazionala arte ari da lehen tomo hau, hitzaurre bat eta hamazortzi kapitulu labor baina mamitsu-tan sailkatua, horietatik bostetan Euskal Herriaz ari delarik.

Inglaterrako industria aldaketa, Frantziar Iraultza, Industria alda-

kuntza Frantziar, Langileria-egoera eta lehen pausoak, Kartis-moa, Komunista Agiria, 1848. Iraultza, Lehenengo Internazionala, Espainiaren industriatzea, Langileria XIX mendean, Internazionalismoa Karlistada, Industriatzea Euskal Herrian, eta Bigarren Karl-istada. Horra hor Mikelek darabil-kielen gaiak. Azken aldean bi-bliografia zerrenda interesgarri bat dakar, gaiok sakondu nahi duenarentzat.

Historia jator baten beharrean gaudela diosku egileak. Liburuxka hau egiazko dei larri eta eragile bat izan dadila, jakintsu eta espezializatuek honetaz zerbait ho-beagorik egin dezaten. Ez dugula historia osoturik aurkituko ez eta langile mugimenduen interpre-taziorik Oinarritzko lan bat eta ikaskai material bat eman nahi digu, ikastaldeetan, kritika eta osa-dezagun, eta langile mugimendu-aren eraginean bete betean mur-gil gaitzen.

Mamiari dagokionez, bere hel-burua erruz lortu duela esan be-har dugu, txit sintesi polita egin bait du, taldeetan erabiltzeko be-netan dibulgazio liburu aproposu.

Idazkera aldetik, euskara batuan egina, euskara funtzional, herriko-i, erraz batez, aisa irakur daitekeen euskara batez. Badu akatsik ere, baina dituen aziertuen ondoan ezer guti dirateke. Geuk, aditz sin-tetikoa larregi ez erabiltzeko es-katuko genioke, batez ere irakur-lego eta herri xeheari zuzendua denean.

Sail honetan dagoen hutsunea betetzen laguntzeko, primerako li-burua eskaini digu Mikel Ugaldede.

LANGILERIA HISTORIAN ZEHAR. Mikel Ugaldede. Etor. Bilbao 1972.

AMATINO

LA CASA DEL CAFE

Juan Irujo

San Marcial, 19 - Urrut. 413801
Donostia

Munduan zehar Europa teknokratarik, ez

BENGLA DESH

Piskana piskana asi dira munduko estatu asko Mujibur Rahmanen estatuaren nortasuna aitortzen. Asiera eman diotenak Rusiaren eta Indiarene lagun direnak izan dira Frantzia eta Britainia Aundia oraindik zalantzan daude. Izan ere estatu hauek badute dirurik Pakistanen jarririk. Bengla Desh onartzen badute diru guzia galzorian jartzen dute. Denbora igaroko da beraz pauso hori eman aurretik.

Baina bada puntu bat oso interesgarria arazo honetan, irugarren munduko estatuaren postura, alegia. Hauetarik ez du esate batetarako, inortxok ere onartu estatu berria. Zer delata? Irugarren munduko estatu etan ere aberri prolema asko dagoelako batipat. Irugarren munduko estatu asko kolonialismoaren ondorio besterik ez dira. Eta bada-kigu kolonialismoak etnia arazoei asko begiratu gabe mugak zer eta nolakoak izango ziren erabaki zituela. Estatu horietan etnia asko dago zapaldu. Isilik, beren barnean, borroka dago. Bengla Desh onartzea bide batez beren estatu mugak aldatu ditezkeala aitortzea litzake bide batez. Eta ori ezin ditekenean da.

Dena den, Kairon Afrikako eta Asiako estatuak izan duten biltzarrean, entzule bezala behintzat, Bengla Deshko ordezkariak utzi egin zale egoten. Pauso bat da. Ez da gutxi.

FRANTZIA - GREZIA

Aspaldidanik genduen Frantziaren geure ustea galdurik. Munduko estatu demokratikoen dela diotenak ametsetan ari dirala dirudi. Diktadura ezarri gero, lehenengo aldiz dateke Europako estatu baten ordezkari batek Greziara ikustaldi ofiziala egiten duela. Orain arte beste inork ez du onelakorik egin. Frantziako gobernuak ordea or bidali du bere ordezkari bat.

Dirua da emen nagusi. Itzak aizeak daramazki. Frantziak ain zuzen inbersio aundirik ditu Greziaren eginik. Alemania eta Ipar Amerikarekin batera Frantzia da bere industria monopolisten bidez dirurik gehiena jarri duena.

Bost ajola zaila jokabide onne bidez diktadura bati irauin erazten bazalo ere. Dirua da nagusi. Alferrik gabiltza. Europako estatu gehienak usteldurik arkitzen dira. Badakusagunez, Frantziak Greziako diktadura onartu egiten duela dirudi. Greziaren borrokan, demokraziaren alde borrokan ari direnei bate ere onik ez die egongo honelako gauza batek. Berdin gertatuko zitzaizkion Pompidouren ikustaldia bide dela Tchad eta Nigeriaren borrokan ari diren beltz jatorrei. Frantziak imperialismoa zer den ondo aski ezagutzen du. Erri bat zapalduz egotea bost ajola dirua irabazteko bide bazala zapalketa hori. Diru interesik ez dagoenean askatasunari eta demokraziari buruz oso erraza da itzegitea.

EGIPTO

Agintaritzak lortuz gero ez zitzaion Sadat buruzagiari onelakorik gertatu. Sadat kritikatu izan da. Bere izenak ez du lehenengo arrerarik egiptoarren artean. Ikaslea izan da manifestazioa egiten ausartu dena eta kritika zorrotza zuzentzen.

Sadatek igaz gauza asko agindu zuen eta bat bera ere ez du bete. Israel inoiz baino indartsuago azaltzen da. Orainsu berriro ere Ipar Amerikak arma berriz ondo ornitu du. Egoera honetan, egia esan, Egiptok ez du zer eginik. Gudara jotzen badu lehen artu zuen baino jipoi aundiagoa artuko du. Ez baitago preparaturik behar den bezala guda egiteko.

Are gehiago; Egipto bere ekonomia aurrera eramateko ere ez dago preparaturik. Sadatek autatu duen gobernu berriaren buru Sedki jauna ekonomista da. Badirudi orain ekonomia arazoei eldu nahi zalela. Kostatuko zaie zuzentzen. Nasseren garalari behintzat Seki jaunak ez zuen azkartasun aundirik erakutsi. Nasseren garalari ere ministro izan zen baina galdu ere galdu zuen gauzak behar bezala eramateko gai ez zelako. Daitekeena da orain gauzak besterik izatea baina...

Nere uestez, hau lehenago ere esan nuen, Egipto barruz usteldurik dago. Beste zerbait behar du. Ikasleen manifestazioek horixe azaltzen dute. Beren eskaerak ez dira denak jatorrak, baina gogo bat azaltzen dute, gauzak aldtzeko gogo. Nere iritiz borroka ere ez dago Israel eta Egiptoren artean, Egiptoren bere egituretan baizik. Eta bere etxea garbitzen ez duan bitartean alferrik dabil. Nasserek anka sartze gaila egin zuen. Sadatek egingo du besteren bat. Denbora testigu.

RUSIA - JAPON

1966 garren urteaz gero ez da politiko rusorik Japonen izan. Joan zen astean Gromiko izan zen. Gauza zerbait aldatu da beraz. Bisita honen elburua politikoa da batipat. Japon ez dago oso gustora Ipar Amerikaren jokabideaz. Bere kritikak ez dira txikienetakoak izan. Momentu egokia beraz Rusiarentzat lehendik zituen arremanak estutzeko. Rusiak ezer asko egiterik ez daukala ondo daki.

Baina gauzak luzarora begiraturik antolatuta behar direla ere ondo daki. Rusia bere politika aurrera eramateko poliki poliki azia ereiten ari da.

Txinak ez du inoiz ere Japonen jokabidea onartzen. Bere kritikarik gogorrenak, azken aldi honetan Japonen aurka zuzendu dira. Rusiak hau ere gogoan du. Asian bere eragiña aunditzeko Japonenkin arremanak onak behar ditu izan. Honala bide batez, Txinarena gutxierazten du.

NIXON

Ez goaz bere itzaldia aztertzerik. Denbora eta sakontasun gehiago eskatzen du. Bakar bakarrik bere azkartasuna aipatu nahi genduke. Ez nuen eta ez da nere begikoa politiko hau. Baina ala ere azkarra dela aitortu beharra dago. Aurten zalantza aundirik gabe lehendakari autatuko dute. Kennedyk obe du beste batetarako uzte. Nik ala egingo duela uste.

Juan ELUSTONDO

JOSE ZINKUNEGI' REN
OPTICA BERRIA DONOSTIAN

URTIETAN LAN OIETAN OITUA

BARRUAN DANAK EUSKALDUNAK

HERNANI, 4

DONOSTIA

Europako Ekonomi Elkargoa zaldututa eta handitu dela, laukide berri sartu direla, eta besterik gabe, kanpai soñuak alderatzea, festa giroa sortu nahiaz, ez da egiaz harritzekoa. Ez da ere, ordea, ez, pozez lilluratu behar gaituen gertakizun garrantzizkoa; ez eta ere, aldiz, haserre-amorru maradikazioetara bultzatu behar gaituen eskandalu atzerakoi eta gaitza.

Bretaña Nagusia, Irlanda, Dinamarka eta Noruega "Europa txiki" sartu direlarik, bat batean Europaren handitasunaz ohartzen gara eta bertatik, alderapenak eta gonparazioak egiten hasi.

"Hamar erresumetako Europa" honek, U.R.S.S.-k eta U.S.A.-k baiño bizilagun gehiago izango dituela; "Bi Handiek" baiño altzairu gehiago egingo duela; munduko salerosketan hamar hoek adiña beste inork ez duela parte hartuko eta, besteak beste, U.S.A.-ren produzioa atzeman ez arren, munduko nagusi honen produzioaren hirutatik bi behintzat egingo dutela Europako Hamar kideok. Hau guzia egia da, eta hamar urte barru, aurrerapen berealdikoa egingen duela, arrisku handirik gabe iger daitekeena da.

Igertzaileak hasiak dira dagoeneko esaten Europa honen "egitura ekonomikoa" nolakoa izango den hemendik hamar urtetara. Industrien bilketa eta eraberritzea, laborantzaaren iraultza, garraiota-rako bide berri eta azkarrak, munduko salerosketan partaidetarik nagusienetakoak, munduko diru-erakundean, agian, Europako-dirua harreraziko duena. Hau guzia eta areago asmatzen dute eta ez dugu uste gezurtaturik geldituko direnik.

Baiña, guzi hori, bere soillean, gaitzetsi gabe, beldurrez gaude "aurrerapen" horrek ez ote duen gure Europa hau bere bide zuzenetik okertuko eta aldaratuko.

Esango da Europa Elkartu hau kapitalismoaren indarrek eta intresek bultzaturik eta eragirik sortu dela. Hori ez da, inoiz ere, gezurra. Hamar erresumetan, kapitalismoaren indarrak nagusi bait dira. Eta egitura politikoak eta zenbait alderdi politiko, agerian dago kapital-indarren borrokalgun direla. Europako mugimendua, ordea, ez dago ulertzerik alde hor-tatik soilik begiraturik.

Europaren, ezin nabarmenago agertzen zaigu orainaldietako kontradizio sakonena. Liberalismoaren irakatsieri jarraituz, merkatua zabaltzera doa Europako Estatuaren politika. Gaurko industri berrien eskakizunak ohartuz, produzio-indarren bilketa egin nahi da. Ez bait dago beste biderik U.S.A. eta Japonen jaurgotari kontra egiteko eta Europako bizimodua hobetzeko.

Baiña "ekonomi egiturak" aldatu nahi dira, ekonomiari, izatez berez, eratxerik dauden "politiko eta gizarte egiturak" aldatu gabe. Gaur, guzi garbi dago zientziarentzat, merkatua bera ere ez dela librea, merkatua "erakundea" dela. Eta erakunde hau indarrak eta aginteak, hau da, Estatuak ezartzen du bere xedeen arauetara. Nundik, beraz, Europako Mer-

katu Elkargoa, indarrak eta aginteak elkartu gabetik, Estatu bakoitzak bere estatuak (eta ez nazioatasuna) gorde nahi duenarik?

Beste gauza bitxirik ere nabarmentzen da Europak aurrera egin nahi duenean, eta elkargo bideetara zuzentzen denean.

Gaur Europaren, politiko joera eskuindarrik nabarrena Estatuak da. Nabarrena diogu, bi ertzeta-koak berriz ere bandera berberari besarkatuak dabilzaleko. Debrek eta Marchais-ek arrisku larri bat bera aldarrikatzen bait digute, "gure herriaren askatasun politiko eta ekonomikoa" ondabideetan sartu dela, gogoarazten digute-nean.

Gezurra dirudi, baiño U.R.S.S. bera ere ez du larritzen, langilleriaren kontzientziarentzat egiaz kezagarri denak.

U.R.S.S.-eko agintarientzat hau

G. ANSOLA

aristegui hermanos

ZORUAK ETA ESTALKIAK,
PERSIANAK, ATEAK, ETA ABAR.
GARBITOKI ETA ITURKINTZA GAIK.

ERAKUSTOKIA:
FUENTERRABIA, 19 - URRUT. 11459
DONOSTIA

JASO-GAILLUAK

JASO-GAILLU-ZUBIAK

PERKINTZA

Idazkiak honera zuzendu: Apartado 29. Urrut. 89 18 20. ORDIZIA

ISASONDO (Gipuzkoa)

Gipuzkoako Aurrezki Kutxa Probintzialak, 75 urte betetean, orain arte bezala, gure Probintziaren alde lan egiten jarraituko duela adierazten die Gipuzkoar guztiei.

IDAZKERA BATERATUAZ MARI BELTXA

Duela bi ilabete gora behera, idazle multzo batek ondoko azalpen hau presentatu zion Euskalzaindiari. Honen azken Batzarrean, lehendakari eta idazkari jaunek aipatu zuten, euskalduneel, zuzen adiarazteko gomendatuz.

Horrengatik, idazle askoren erreztasunaren onerako izango dalakoan, Z. ARGIA aldizkariari, gure azalpen hau argitara dezala, eskatzen diogu.

Izkribu hau izenpetzen dutenak, hemen azaltzen diran baino geiago dira. Zerrenda luzeegia izan ez dedin ordea, bakar batzuen izenak txoiki azaltzen dira hemen.

IDAZKERA BATERATUA ERRAZ IKASTEKO

Ortografia Sailla, idazkera-batasunerako mailarik nagusia edo premiatsua espada ere (konjugabidea eta lexikoa ber, larriago direlarik) azalpen hontan Sail hura txoilik ikutzen da.

Idazle batzuek, oso ortografia-batasunaren alde egonarren, oztopoak arkitzen dituzte, Arantzazun gomendaturik izan ziran idazteko lege berrietara ohituzeko.

Billera haietako Agirietatik ateratzen denez, jarraikiko urratsen bidez (por etapas) egin ditzake aldakuntza. Horrela mintzatu zan Mitxelena jauna eta hori bera egiztatzan du Villasante Euskalzainburu jaunak, bere «Hacia la lengua literaria común» deritzan txosten liburuxkan (62-65).

Bestalde, Batzar bereko bururapenetan (lehenengoan, alegia) honela esaten da: ...1) Ortografiaren hortarako autatu zen batzordeak adiarazi dituen puntu gehienak onartuak izan dira, ikusi dugunez; 2) -H- letraren hauiz izan diran iritziak entzun ondoan, erdibide bat aukeratu da hasteko.

Hori dala ta, zein izan diran puntu gehien horiek, xeheki adiaraztea komeni litzake. Baina puntu horiek azaldu baino lehenago ere, EUSKERA aldizkarian, 1968-ko XIII zenbakian, ezagutza ematen diran erakuspeneri jarraituz, eztabaida aundienak sortzen dituzten auzieri dagokien urrungo urrats hauek eman ditezkeala, uste dute idazle batzuk.

—oOo—

Lehenengo urratsa. a) Praktikan kontresta larririk sortzen ez duten eta, dirudienez, aho batez onartuak izan ziran ortografia legeak onartu.

b) Mitxelena jaunak, *bustiak* deritzaten otseri buruz dionaren arabera jardun. -11- eta -ñ- letra horien aurretik, -i- letra sartu beharko da, oraindik -ñ- ren orde -n- letra eta -11- ren orde -l- idazten espada ere. Beraz, oraingoz, aurrerago jo nahi ez dutenek, -bain- -oillo- t.a. idatzi dezatela; jakina, izen propio eta deituraz landa.

d) Lehengo urrats hontan Euskaltzaindiak preziskoki gomendatzen duen vocal arteko -h- letra, ots, diptongorik osatzen (lotzen) ez dutenean, sartuko da. (Se dará entrada a la -h- intervocálica en los casos explícitamente indicados por la Academia, es decir, en ruptura de diptongo, -aho- -ohe- -ehun-...).

-H- berari dagokionez, izen-ordekoen (pronombres demostrativos) -hau- -hori- -hura-... eta lekuadizkizun edo adverbioen asieran (-hemen- -hor- -han-) erabiliko da.

—oOo—

Bigarren urratsa.—Aurrera jarraitu nahi duten idazleek, -ñ- eta -ll- letren orde, -n- eta -l- erabiliko dituzte, izen propio eta deituraz salbu: (Urruña - Bithiriñe - Gotañe - Peillen - Loroño - Uruñuela - Iruñe; bai eta irriño - amañi - nimiño - español - gallego...).

Eta -H- letra sartu, hitz zenbaiten asieran ere; zuzen sartzeko, EUSKERA-n argitaratu hiztegia eta ondoren argitara ditezkenak, idazleentzat baliagarri lirake.

Hitz konpuetoetan berriz, Villasante buruzagiak dio liburuxka horren 65 orrialdean: ...si los vocablos componentes se escriben separados, conserva la -h-, y pierden si se escriben juntos... (atzerri - otserri - Goierrri).

—oOo—

Azalpen hau egitean ezdugu aldeaz aurretik idazle bakoitzaren jokabidea ezertan epaitu nahi. Batek nahigo izango du bi urrats horiek batean egitea, beste batek berriz baliteke, bietatik bat ere egin nahi ez izatea. Dana dala, idazle norberaren ezin arau arrazoizko gabe jotzeketik, datorren erabateko anarkiari, ihes egingo lezaioke.

—oOo—

A. Altuna - R. Bozas-Urrutia - I. Goikoetxea (Gaztelu) - A. Irigaray - D. Unanue (Elustondo) - X. Lete - J.A. Arze...

MUEBLES

URRETAVIZCAYA

1920'an sortutako etxea

ERREDIZAK - EDERGALLUAK

EGIN - GAIK eta AURRE - KONTUAK

POSTAS, 46

GAZTEIZ (Vitoria)

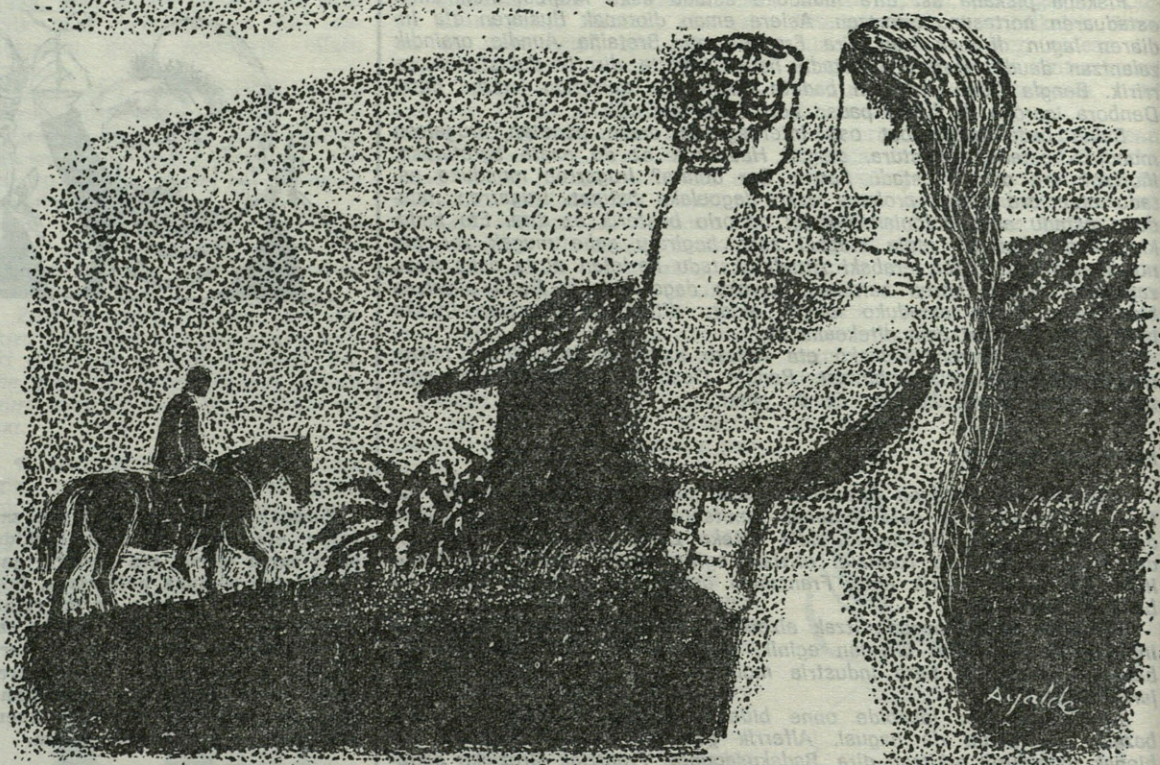
Arantzxa

— OIÑAK SENDATZEKO — OIÑETAKO BEREZIAK
— OIÑETAKOAK EMAKUMEENTZAT BAKARRIK

Luisen Enparantza, 2 (Zabaleta izkiriñan)

— DONOSTIA —

Baroja'tar Pio'ren "Vidas sombrías" - eko ipul bat (Ayalde'k euskeratua)

Baserri beltz atadian, ire anaitxo besoetan, bakarrik gelditzen aizelarik, zertan pensatzen dun, Mari Beltx, zeru its eta urrungo mendiei begiratzean?

Mari Beltx deitzen diñate — Maria Beltza — Errege-egunean jaio intzalak, orretxegatik.

Beltza iri; Bildotx garbitu-berririk bezain zuri aizen orri; Eta orail ere bai, udarako urrezko gariak antzo.

Zaldi-gañean ire etxe-aurretik igarotzen naizela, ni ikusi ta gorde-egiten aiz. Nigandik izkutatu-egiten aiz... jaio intzan goiz otz artan, lenengoz besoetan artu iñuan mediku zar onengandik izkutatu...

Ongi gogoratzen naun. Sukaldean itxoegiten giñunan, laratz-ondoan. Ire amona — begiak malkoz, pentsakor suari begira — iretzako arropak berotzen ari unan; ire osaba-izeba, Aristondo'tarrak, eguraldi ta uztaz mintzatzen; ni ire ama begiratzera sarri joaten lo-gelara... sapaatik zintzilik artaburu-sortak zeuzkan lo-gelatxo batera. Eta ire aitak, Joxe Ramon ogi-puska orrek, intzirika zegoen ama zaintzen zuen bitartean; nik landa nekuskiñan; elurrez bete-beteak itunan mendiak, eta aidean, onat-arat, zozo-taldeak.

Azkenean, luzaro itxoegin-ta, mundu ontara etorri itzan, negar ta negar. Zergatik negar-egiten din kristauak jaio ta bereala? Aurrean agertzen zaion bizia baño gozoago ote dun lengo ezereza?

Bai, oi, garratzetan aurkeztu intzan bizira. Erregeek, ire etortzea

jakitean-edo, txanpon bat, "duro" bat, jarri ziñaten, iretzat gertutako txanoan. Agian, lan-ordañaz neri emandako "duro" bera unan...

Eta orain ni igarotzean, zaldi zarrakin pasatzen naizenean, izkutatu-egiten aiz. A! bañan ni ere, iñioiz, zugatz-artean gorde-ta, iri begira egoten natzain... Eta ba al dakin zergatik? Esango ba-ninan, par-egingo uken... Ni, medikuzar au... ire aitona nintzaiñaken au... Bai, esango ba-niñan, par-egingo uken...

Ain eder iruditzen i neri! Esaten ditzen, alegia, Eguzkiak arpegia beltzatu dinala, eta giarregi dunala bular-aldea; ba-ziteken; bañan begiak, ordea, udazkeneko egunsenti bareak bezain xamurrak ditun, eta ire ezpafiñak gari-sorotako amapoleen kolore bera diñate.

On eta atsegiña aiz, gañera. Orain dala egun batzuek, astearte Errira jexiak itunan gurasoak, eta zala-ta, peria izan unan, oroitzen? i etxe-inguruan gelditu intzan, anaitxo besoetan.

Aurra aldarte txarrekoa unan, eta ik, alaitu nairik, belak erakusten izkionan, Gorriya eta Beltza zelaian zeudenan belarra jaten, arnas-ots-egiten alaiak, korrika baldarki, isats luzeekin anak astintzen.

Eta ik ume mukizuari:

—Ara Gorriya... bel txatxu ori... adar oriekin; galdetu ezaio, maitia: zergatik itxitzen ditun begiak, begi ain aundi ta zozo oriek? Ez mugis isatsa.

Eta Gorriya urbiltzen zitzainan, bere ausnar-abere-begi tristeekin begira, eta ille-kixkur-kopeta ik palakatzeko burua eskeintzen ziñan.

Gero, beste belari ondoratu-ta: —Au Beltza dek... um! Bai beltza...! Bai gaiztoa...! Au ez diagu maite. Gorriya bai.

Eta aurak irekin batean: —Gorriya bai.

Bañan umore txarra zuela gogoratu-ta negarrez asi unan.

Eta ni ere negarrez asi niñuan, ez zekiñat zergatik. Agureok, noski, aurren biotza bezelakoa diñagu-ta...

Eta ire anaia ixil-arazteko txakur jostallu erakusten ionan, baita lurra-mokoka ari ziran olloak ere —ollar arroa aintzindari zutela— eta batetik bestera zebiltzan zerri motelak.

Aurra ixiltzen zanean, pentsakor gelditzen intzan. Urrungo mendi urdifei begira engoen, bañan ezer ikusi gabe. Eta zeruko odei zuriei, eta mendia estaltzen zuen orbel, eta zugatzen adar murriztei ere begira egonarren, deus ez unan ikusten.

Zerbait ba-ekusen, bai, bañan ire arima-barnean, amets eta maiteminiñak sortzen diran izkutu-lekutan...

Gaur, ni igarotzean, egundo baño kezkatuagoa arkitu aunat. Zugatz baten enbor-gañean eseri-ta, gogoa eroria, menda-ostroa aoon unala.

Esaidan, Mari Beltx, zertan pensatzen dun, zeru zurbil eta urrungo mendiei begiratzean?

(“Egan”etik jasoa)

MITXELENA

BITXITEGIA - ERLOJUTEGIA

Euskaldunak eskatu salneurriak (deskontoa)

Avda. de Francia, 1

— IRUN —

BOUTIQUE

Snecane

31 Agosto, 5

Urrutizkiña: 41 18 75

DONOSTIA

Bodegón

Alejandro

Alejandro'ren Bodega dago Donosti'ko txoko baten, beln ezagutzen dutenak zintzo takite aruntz joaten. Nal dan aukera ba-dezu beti jaten bezela edaten, oberik ezin arki ditzeko merke ta ondo ematen. Fermín Calbetón, 4

DONOSTIA

Zer Gertatzen da Unibersitateaz? (III)

JESUS M.ª LASAGABASTERRI
GALDEZKA

Unibersitateari buruz hasi gen-
duen azterketari bukaera jator bat
eman nahirik, Jesus M.ª Lasaga-
basterren iritziak azaltzen ditugu.
Gaur E.U.T.G.en Literaturako ira-
kasle eta lehenago J.E.C.eko kon-
siliarioa izana duzue jaun ospetsu
hau.

—Zer ondorio ekarriko lioke Gi-
puzkoari Unibersitate baten sorke-
tak?

—Jakina da Gipuzkoak kultur-iza-
te edo jakin-maila berezi bat ba-
daukela. Begien bistan dago jakin-
maila horrek zer eskatzen duen:
goi-irakaskintzarako ikastolen sor-
keta alegia. Deretxoko Fakultateak
eta Informatikako ikastolak ez di-
tuzte betetzen eskaera hauek be-
har hainbatean. Talde pribatuak
ikastolak ere (Nafarroako Unibersi-
tatearen mendekoak edo E.U.T.G.-
koak) ez dute betetzen Adminis-
trazio Zentralak hain baztertuta dau-
kan behar hau. Denontzat ezaguna
da zein mugatua aurkitzen den ira-
kaskintza pribatu hau, nahiz kos-
toari, nahiz titulo hauetaz baliatu
ezinari begiratuta.

Behar beharrezkoa da bada Gi-
puzkoarentzat Zentro unibersitario
batzuen sorketa edo bestela egi-
nik daudenen berrikuntza. Zentro
hauetan lortzen den jakintzaren ba-
linoa Administrazio Zentralari lotuta
dauden ikastoletan lortzen den ja-
kintzarena bezelakoa izan behar lu-
ke Nerekiko bi gauza hauek ikus-
ten ditut egin beharrezkoak: Zentro
unibersitario berrien sorketa
eta lehendik eginik dauden era-
beritzea. Gizarte egitura jator ba-
tuetan jakintza, sozializazioa eta
demokratizazioa bitarteko direlarik,
askatasun bideetatik joaten da, Es-
taduaren loturetatik at. Jakintza-
erakundearen pluralismoa ere be-
harrezkoa dugu; baina kontuz! plu-
ralismo hau ez dedila izan talde
batzuentzat, erlijioso ala ez, me-
sedegarri eta besteentzat kaltegarri.

—Orain artekoak horrela, Gipuz-
koako maila guztiei begira, nola
ikusten duzu Unibersitate berriaren
sorketa?

—Gaur egun, unibersitatearen
eginkizuna ezin dugu bi hitzetan
konkretatu. Esan genezake, unib-
sitatea adar askotako enborra de-
la. Adar guztiek zuhaitza osatuko
dute, baina adar bakoitzak bere-
zitasun konkretu bat dauka.

Teknika bideetatik dijoan gaurko
gizaldi honek gaitasun tekniko ba-
tera iritxi behar du. Maila horre-
tara ailegatzeko irakaskintza-unib-
sitarioak zerikusi izugarria dauka.

Unibersitatearen egitekoa bezela
ikusten dugu zenbait ikasle inbes-
tigazio mailara bultzatu eta lan zail
hortarako balio duten guztiei la-
gundu eta babestea ere. Lehen hel-
buru bezela gizartearen behar eta
eskakizunak euki beharko ditu go-
goan noski Unibersitateak inbesti-
gazio-lanari laguntzerakoan.

Eta azkenik, esan nahi dut, nere-
kiko Unibersitatea bizi geran gizar-
te edo soziedade honen kontzient-
zi-kritiko bezela ikusten dudala.
Alegia, aroztegiaren egurra lantzen
den bezela Unibersitatean «egia»
da ibili behar dugun gaia edo ma-
teriala; jakintzaren egia, izpiritu-

aren egia, gizonarena, gizartearena.
Arima, gizon eta gizartearentzat ja-
kintza bereziena bezela egia ikus-
ten dugu.

Beste galdera bat ere badarabil-
kit buruan: Ez al da amets uto-
piko bat probintzi bakoitzak bere
unibersitatea eskatzea, eta unib-
sitate hoietako bakoitzari, golan
aipatutako puntuak betetzen ikus-
tea? Zergaitik aipatzen degu «Gi-
puzkoako Unibersitatea»? Batez ere
egun hauetan, Gipuzkoa «III Plan
de Desarrollo» baztertuta izan da-
lako. «III Plan de Desarrollo» ho-
rretan Gipuzkoa ez dutela sartu
esatea baino, hobeto iruditzen zait
esatea bota egin dutela.

«Euskal Herriko Unibersitatea»
zergatik ez da aipatzen? Honekin
esan nahi det beharrezkoa ikusten
dudan gauza bat: Eskualde plani-
fikazioa irakaskintzarako eta unib-
sitatearako. Unibersitate guztientzat
ezin dezakegu inundi ere planifi-
kazio berdina egin. Bai egia da,
Sebastopol eta Euskal Herriaren la-
tinaren joskera edo delako «resis-
tencia de materiales» nahiz han eta
nahiz hemen berdin erakutsi behar
dirala, baina argi eta garbi azaldu
dugu goian, Unibersitatea ez dela
gizon-profesional batzuek egiteko
makina. Unibersitatearen eginkizun
kritikoak eta azterketak, bizi dugun
une historiko-kultural konkretuari
erantzun behar dio. Unibersitatea
une historiko-kultural konkretu ho-
rri dago lotuta, nahi ta nahi ez.

Euskal Herria bere Unibersitate-
aren beharreen aurkitzen da. Eus-
kal Herria herri bat bai da eta
bere historia eta kultura agertu eta
giro hortan espresatu behar bai da.
Euskal Herri osoaren mailan plani-
teatu behar dugu, nere ustez, Uni-
bersitatearen arazoa. Pauso hau
eman ondoren ikusi beharko ditu-
gu probintzia bakoitzaren eskaerak
eta problematika konkretuak. Eta
hemen dator Gipuzkoako Unibersi-
tatearen arazoa, edo Gipuzkoarako
Zentro unibersitarioen beharrak.
Gure etorkizun kulturalentzat, kal-
tegarria izango litzake fakultate edo
zentro unibersitario txikiak ugari-
tzea. Gipuzkoako Unibersitateari bu-
ruz mintzatzen ari geranean kontuz!
industria eta teknika bakarrik
ez ditugu euki behar gogoan...

—Delako Gipuzkoako Unibersita-
te horrek, zer bide jarraitu behar-
ko luke gaurko egoera konkretua
ikusita?

—Galdera hau leen esan duda-
naz erantzunda dago. Hemen «he-
ziketaren-politika» aipatzen da. He-
ziketa orok, eta irakaskintza hezi-
ketaren alderdi bat da, politika ze-
regin bat behar du izan. Eta poli-
tikak, askatasunak bezela, ez du
berezikuntzarik egin behar. Hemen-
txe datza hain zuzen heziketako le-
ge berriaren kontradizioak nabar-
menena. Irakaskintza ez dago poli-
tikatik berezterik. Horrela hezike-
taren demokratizatzeko eta sozia-
lizatzeko ahalgizona, politika egitura
hisi eta mugikaltz batetan inolaz
ere ezinezkoa gertatzen da.

—Zer fakultate ikusten dituzu
beharrezkoenak gaur egun Gipuz-
koan?

—Denbora asko ez dela Gipuz-
koako unibersitarioek enkueta bat
egina dute. Honek ez du esan nahi
ez daudela enkueta horretan ager-
tu ez diran beste behar batzuk.

Egunkari eta irratiek diotenez ki-

mikako fakultate bat, petrokimika
berezia, behar beharrezkoa omen
du Gipuzkoak. Hau Gipuzkoako In-
dustriari begiratuta.

Behar beharrezkoa ikusten dut
baita Medizina fakultate bat ere.
«Filosofia eta Letras» fakultateari
buruz zer esanik ez. Fakultate al-
patu horrek bi helburu beharko ditu
izan: Ohizko ikasketa behar beha-
rrezkoak: hizkuntzak, pedagogia, his-
toria, alde batetik, baina inolaz ere
ez dago gure behar nagusi bat
ahazterik: irakaskintzaren maila
guztietan euskera eta bilingüismoa
sartu eta erabiltzeko ahalginetan
salatu beharra dugu. Eta nola sor-
tu lan horretarako irakasleak, Uni-
versitateak ez ba dugu? Gauza be-
netan harrigarria eta lotsagarria
gure herrian zenbait hizkuntza ira-
kasteko diploma edo lizentzia be-
har izatea eta euskera-lizentziarik
aipatu ere ez egitea. Nahiko garbi
hitzein dudala uste dut. Benetan
uste dudana da, Gipuzkoan Filoso-
fia eta Letrako fakultate batek ze-
regin izugarri bat izango lukeela.

—III Plan de Desarrollo ikus-
tuta, geranez, probintziak nola
edo zer egin lezakeela uste du-
zu bere Unibersitatea lortzeko?

—Denbora motzeko lanean, kole-
gio-unibersitarioen sortzea letorke,
baina betiere Unibersitate baten be-
gira. Probintziaren laguntza? Pro-
bintziak nahikoa laguntzen du bere
zergak ordainduaz. Ala Gipuzkoa-
rrok bi aldiz ordaindu behar ote
dugu gure ikasteko eskubidea? Egun-
go egoeran, bere erakunde eta tal-
deen bidez jokatu beharko du lor-
tze arren. Beste arazo bat, jator
jokatzeakotan ahaztu ezinezkoa ho-
noko iritzi hau da: alegia, Donos-
tiako goi-irakaskintzeko eskolak, Es-
taduarenak ez direnak hain zuzen,
eskola ofizialak sortzeko eragozpen
bat omen dirala. Nire iritziz hau
ez da egia, baina halaz ere insti-
tuzio hauek herriaren aurrean uni-
bersitateari buruzko beren iritzia
eman beharreen arkitzen dira ho-
rrela indar sakabanatu guztiak bat
egin eta bakoitza bere aldetik ibili
ordez denok batera Gipuzkoaren-
tzat hoberena lortu ahal dezagun.

—oOo—

Honeraino J. M.ª Lasagabaste-
rren erantzunak. Bukatzeko, nere
iritzi bat azaldu nahi nizueke. Be-
hin eta berriro, euskaldunoi debe-
katua izan zaiku eskubidez zor zi-
tzaigun gauza bat: Unibersitatea.
Bidegabekeria berri horren aurrean,
gure erantzuna, herri-gizon
bezela, benetan sinisgaitza izan da.
Badirudi ezertxo ere ez dela ger-
tatu. Denok lasai festarik festa.
Geure kezka beharrezkoenak eta la-
rirenak bezela, futbola eta «salas
de fiestas» gora-beherak jarri di-

ONAITIKO UNIBERSITATEA

tugu; baita ere, nola ez, gainezka
egin arteko janaldiak eta edanal-
diak, eta abar. Geure euskal-ma-
mia galdu nahi badugu, jarrai de-
zagun horrela, laister txikituko du-
te gure herria. Harrigarri eta ne-
gargarria da benetan gure egungo
egoera ilun hau gure herriko gizo-
nen artean ikustea, herrien alde
ezertxo ere egin ez eta zerbait egin-
dakoan berekoikeriz beteta. Ez, ez
naiz bildurra eta nortasungabeko
araberekiaren zale. Ez eta ere ge-
zurrezko iraultzaille, baizik egia za-
le eta herri zale. Saia gaitzen egia
bilatzen eta egia horren bideari ja-
rraitzen. Orain arte entzun dugu:
«euskaldun fededun», hemendik au-

rrera entzun dezagula «euskaldun
egiadun». Badakit askok esango du-
zuela: hori bazekiaguhik esan gabe
ere. Bai, egia benetan, baina bal-
din badakigu zer egin eta nora
irixi, zergatik diogu bildurra orain-
dik egia horri eta zergatik neka-
tzen gara egia hori aurkitzeko bu-
rrukan? Geure eskuetan datza Eus-
kal Herriaren etorkizuna. Nahi ahal
dugu egoera beltz honetatik atera
geure herria? Baldin nahi badugu,
jarrai dezaigun denok bat eginik
gure bideari, eta benetan uste dut
edukiko dugula zertan sailatu.

Joxe Larrea

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira
ganadu on, indartsuak,
Eta nora jo jakin bear du
baserritar burutsuak,
Berebiziko aragi pillak;
gañera esne putzuak,
Olek guziak berekin ditu
Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERRETERI

YOGUR

GURELESA
GOGOZKOENA

Forward
MAKINAK

Etzegintza eta Industriarako Salgai Bereziak

— Hormigonerak

— Gruak

— Konpresoreak

— Ura txukatzeako bonkak

— Andamio elebadoreak eta abar

Isabel II, 4-bajo

Urrut.: 423874 - 426212

DONOSTIA

EUSKAL ERRIETATIK

elgoibar

ERREGEAK EUSKERAZ ERE BAI

Aspaldiko urteetatik datozkigu Erregeak Elgoibarren baina, beti erdaldunak izan ditugu. Erabat etsita ginen Errege Euskaldunak ez genduela izango eta gure gogoa Olentzerora aldatzen ari zaigun une honetan datozkigu Erregeak Euskeraz ere eginaz. Berandutxo. Bestalde aspalditxotik hasi ginen hauek zirikatzen, euskal haurrak ere haintzat hartu behar zirala jakinerazi nahiaz eta Txomin Muxikari esker, aurtengoz behintzat Erregeak ere Euskeraz eginaz azaldu zaizkigu. Zorionak.

AUPA PATXI JARRAITU HORRELA!

Urtea joan eta urtea etorri Elgoibarren halako korrika apustu famatu bat izaten dugu. Bai, urtea joan eta urtea etorri, eta Euskeraren aldeko lanetan murgildurik gabiltzanok, susmoz beterik egon ohi gara Elgoibar ere Euskal Herri dala adieraziko duen zerbaite entzun nahiz. Baina urteoro berdina. Ez dugu guk nahi dugunik entzuten. Korrika apustua gure-gurea dugu euskaldunok eta horregatik egun hortan inguruetako hauzo-herrietatik hainbat euskaldun etorren zaizkigu eta hain zuzen ere, egun horretan haina euskera ez da iñoz entzuten gure herrian. Hala ere «mikroan» dagoenak erdalduntzat hartzen gaitu, halek eta gu.

Hain zuzen ere, aurtun euskaldun bat bakarra izan bide dugu, Patxi Alkorta zeren, honi zuzendu bai zizkion Aupa Patxi jarraitu horrela! Eta beste guziok euli-kakaren balioa. Bestalde, atzeritrik korrika apustu honetara etorri zirenak, ez ziren konturatu ere egingo Euskal Herrian egon direnik.

Goimendi-Automatik-ak bestera uste bazuen ere, euskaldun bat bakarra izan bide genduen 7-8 milatik. Bai, bai, buruz eta mingalaz bizkorra izateaz gainera bihotza ere behar, nola nahi ere. Beltza da bai gure kontua. Hori bai dala, orinala eskuan eta lurrera txisa egitea baino okerragoa.

ESKARI BAT

Nolabait, ikastola indartu nahi dugu, bizitu nahi dugu, ta, horretarako bideak urratu eta landu. Bide hoietatik bat eta oso garrantzitsua gure ustez, «ex-alumnos» izan daitekeelakoan gaude eta hau lantzea eta aztertzea nahi genduke. Baina betikoa, araudia eratu edo asmatu, eztabaidatu eta lan egin behar. Lan hau lehendik iñork egirik balu, pozik hartuko genduke edo behinik behin zerbaite egina bada, guri jakineraztea eskatzen dugu. Hau da; «ex-alumnos» edo zerbaite honelatsukoa eratu bada, jakin hai genduke eta hala bada jakinerazi mesedez.

Etxe-Pe-tarrek

zumaia

MIXIOLARI BATI AGURRA

Mixiolari izatea edo mixiolari batetatik jardutea ez da gaur moda. Baina, batzutan —hire kasoan bezala, Karlos— moda arrasto hoietatik irtetzeko merezi duela uste diat.

Afrika beltzaren bihotzeko Fuan-da herri mixerablean sei urte egin ondoren, hilabete batzuetako atsedendaldi bat hartzen izan haugu gure artean, eta, berriz ere, hire guraso, senide eta lagun denak utzirik abiatu haiz beste bost bat urte han lur haletan egiteko asmoarekin. Hirekin astiro hitzegiteko gogoa izan diat hilabete hauetan, baina ez gaituk egokitu elkar agurtzeko bestetarako. Korajea edo zer zekiat nik zer dan zuen jokabidea. Nonbait, jakiteko ere, bizi egin beharko dik.

Bainan, bestalde, ze demontre egin behar dik gaur egun mixiolari batek, herri atzeratuak egoera ugaripen ugaripen xixarraz ugaripen mixiolari batek?, zein da gaur herri aurreratua eta zein atzeratua? Aurapena eta ondasuna ez behintzat beste gabe berdindu; ikus bestela gure herriko egoera: nagusi eta menpekoek, nagusi eta langileek darabilkiten burruka, hil edo biziko burruka, Elizan esaten danna baino areago bere sustraia ekonomia eta politikan dituan burruka Zuzentasunaren bila joan beharrean, hor gabiltzak erlijioa ahotan hartuta gure xepeltasuna justifikatu nahirik.

Dena dela, gure artean egin dean aldiko hire jokabidea asko gus-tatu zaidala esan beharrean negok. Anoraka jantzitza, algarra galantak eginaz eta egin eraziaz, han intzan hi herriko gorabehera guztietan: aita eta ilobatoekin, hitzaldietan, alfabetatzean, jai aldi-etan, parrokiako lanetan... Izan ere, toneladaka duk hik borondatea eta horrek, nonbait, asko balio dik gaur ere oraindik.

Zorioneko izateko Kristok markatu zuen bidea egiazkoa baldin bada, hortxe nonbaitetik habilala zerizkioat.

M. ANJELES SORAZU

Joan den urtean bete dira 50 urte gure herriko alaba Anjeles Sorazu hil zenetik. Badira bost-zazpi liburu bere bizitzari buruz idatzia. Liburu hoietako bat «Nere izena zan Florentxi», Aita Luis Villasanten prantziskotarrak idatzia. Honek dionez, badira oraindik gure artean idazle mistika hau ezagutu dutenak. Faustina Yeregi eta D. Jose Maria Olaizolaren izenak aipatzen ditu. Esaten duenez, D. Jose Mariak bere ikasketak eta apaiz karrera Valladoliden egin zituen eta Florentxi honetaz baliatzen zen Zumaia jendearekin hartuemanak izateko, Enkarnazio Zubia eta D. Manuel Beobide parrokoarekin batez ere. Pasa den urtean izugarriko omenaldia egin omen diote Valladolid-en, haren heriotzaren 50 urtebetetzea zela ta. Guk Zumaian, bertako alaba izanagatik, aipatu ere ez dugu egin. Hitzaldi bat edo beste eman behar litzake gutienez, herriak haren bizitza ezagu dezan. Arrantzale zituen gurasoak; sei senide baziran; jakingarria jatorri hain humileko gure herriar honen bizitza.

Gaurko gure mundu honek ere baduke Florentxi-gandik zer ikasirik.

OLARRU

galdakano

Larrabetzun egon gintzazan Gabon ostein. Bertan ditugun sendikide maitekor batzuk agurtu ondoren, bertako eusko gazteak eliz aldamenan daben batzartokira sartu nintzan. Gazteen artean ditudan adiskide batzuekin itz egitearren eta egiaz ez-jatan damutu, ats egiteaz ikusi gendubalako, jai oroigarri ortarako bertan gazteak gertutako eusko idatzi, aldizkari, «disco», lauki ta beste ezaugarri ta jakingarri askoren erakusketa bikaina.

Larrabetzuko gazteen artean, bada eusko gaietan egoki ezita aurkitzen diranak, baiña, beste gazte askoren antzera, beste bide «argi» edo «zuzenagoaren» batzuk aurkitu naian dabilta leengoak pizkat aldenduta. Gure ustez, baiña, eusko semeontzat ezta bide zuzenagorik «Abando-ko Arranoak» irakatsi euskuna baiño; beste guztiak, naiz eskuma naiz ezker aldekoak ez-dira bide zidor baiño, sasi artean legez korapillatuta geratutako la-koak edo lupetz, loikeriz ifloren aurrean garbi ez beardan tokira eldu ezifiekook baizik. Orregatik beste sarritan bezala esango deusugu; eusko gazte, begiratu ondo nondik zabiltaza da nora zoiatzen leen artutako bidea laga baiño leen.

MENDIZALE BATZARRA

Aspalditxuan iragarrita euki ebe-nez, Uratarrilla onen 16an ospatu

zan Ganguren mendizale bazkuna-ren urteroko batzarra. Jakina, aurt-en egin dabezan eginkizunaren barri emonaz bai-ta be asi barri dugun urte ontarako asmaurik dabezanak adirazoteko be, batzordian aldetik, gero, batzarrak artuten dituen erabagiak betetara saiatuko ba-dira be. Eta bait-ta batzordia pizkat barri-zutzeko, euron artean sarturik iñoz batzarkide izan ez diran gazteak.

Batzar oneik, sarritan, zaratatsuak izaten dira bakoitzak bere eretxia aurrera, nagusi izatea nai dugu-lako, baiña, geien baten ongarri izaten dira, guza asko, danak ez-padira be, bertan astinduten dira-nak bazkunaren da mendizaletasun-aren onerako. Azkenengo Batzar-rau be ez zan izan ixilena ta apa-lena, baiña, tira! gogorragorik izan dugu geure artean.

Batzar ontan izan genduan Eus-kal Mendizale Batzartzako Leenda-kari izentau barri dan Iriondotar Patxi mendigoizale azkarra be. Po-zik estutu geuntzan bostekoa leen-dik arpegiz ezagutzen genduan mendi-zale jator onei, gure lagun-tza apala berari ezkiñiaz. Zorionak Iriondo jauna, emon deusuen agin-pide orregaitik eta, osasuna ta bea-rdan laguntza izango aal dozu egin-bear nekatsuok ongi betetako.

ERIOZAK

Eriotza-kodaña ezta iñoz geldit-zen da, orainguan be gelditu barik diardu negua sartu zanik gelago batezbera, adiskide asko betiko geurartetik eruteko ta, onetarikoa bat Uratarrilla onen 17gn. Ibarretxe-tar Iñaki gizon euskaltzalea izan zan, irurogei ta sei urtekoa zala. Euskaltzalea izanik ildakoa, euske-raz egin eutsazan, alan bearbe ta, illetak.

Bai-ta illa onen 18-gn eruan eban Jaunak bere aldamenara, Barrene-txeatar Karmele euskaldun andera zintzoa, berrogei ta bi urtekoa. Goi-an Begoz adiskide bi orreik ta la-guntzen deusegu atsekabian euren sindikide guztiei.

DERRIGORREKO OPORREAN

Aspalditxuan ibilli ziran aserratu-rik «Pradera Hns. S.A.» Galdaka-non aldamenan daben landolako langilleak, ugazaba ta langille arte-ko itunbea edo konbenio esaten deuten ori barritetzea dala-ta, er-di lanean da erdi oporrean, baiña, azken baten lantegi ortako zuzen-daritzak ertsi egin dau landola ori, lerro oneik idatzi ditugun baiño egun batzuk leenago; langille guz-

tiak geratu dira lan barik, eztakigu noiz arte.

Azkenengo urteotan sarritan da lantegi askotan ikusi ditugu orre-tariko asarreak eta negar malkoak be langillean artean, ze jakina, geien baten langilleak urtetan dabelako galtzaille asarre ortakoatetik, ez-tabelako bear litzaken legerik eu-ron eskubideak aldeztuteko.

Guk langille auzietan gitxi uler-zen dugu, nai-ta beti eurokin bizi izan garan da, beraz euron esku-bideak aldeztuteko beti gertu egon garan, baiña, ugazaba ta langille tarteko itunbe bearrik ekitzake egon bear; leenen, ugazabak geienetan txinditsuak, zelan biziera garesti-tu, orretara lan-saria jaso bear leu-ke langilleari; baiña, orretara egi-ten eztaben artean aalmena dabe-nak, erriak nai edo ez beste gauza askotan egiten daben lez, beartu egin bear leuek lantegi-ugazabak, biziera jaso dan beste inguru lan-saria langilleai ugarituteko, baiña ez sarritan jazoten dan lez langi-leak irebasten daben lan-sariko onen besteko bat, orretara leendik asko irabazten dabenei asko jaso ta gitxi irabazten ebenai gitxi emo-ten jakelako; **ezpada** ze langille bakoitzari amar ogel edo berrogei, danontzako bardin garestitu dirala-ko bear-bearreko ditugun gauza guztiak. Orretara egiten eztan ar-tean geroago ta alde andiagoo egon-go da langillean artean da, zetan esanbez, onen, langillean da izar-dirik atara barik lauerleko mordo ederrak sakeleratuten dabesanen artean.

Basa-jaun

tolosa

Larraitzeko jaialdia dela bide hainbat berriketa sortua izan dugu eta egitan gehiago aipatzeak ere kezka pittin bat ematen digu. Dena dela gauz batzuek, argi ta gar-bi utzi nahiak eranginda soilik, berriztatuko dugu.

Harrituta gaude kritikari bat-zen idaz tankerakin; zeren Larraitzen abestutako kantuek Eus-kalerrri osoan entzunak izan dire, gutti batzuen gaitzetsiak baino gehien txalo biziekin, eta hau hola dela ikusteko oroitut bezerik ez dago. Ez dok hamairuk ukan duen arrera ona, baztar guziak leporaino beteaz. Hango mozor bat-zuek dela bide —guk ez dakigu izan ziren edo ez— nik galdetzen dut non ez den gazteria apur bat

ordoz edo berotzen, zer bestetan ez dugun hau ikusten? Hango nes-ka mutilen ibilkeraz? harritu eta San Ferminetako gehigikeriak eta beste askotakoak isilik onartu edo beintzat, ez dugu hainbesteko is-kanbilik inork sortu duenik so-matu

Baino gu tristetzen gaituenak ez da kritikari hoi en esanak, bai-zik iende anitzek eman dion jar-raipena baizik.

Aitzitik Larraitzeko jaialdia eus-kal-besta izan zen bezala «cante hondo» edo izan balitz, ziur gaude ez zuela horrelako soinurik ate-rako.

Aspertuta gaude «sala de fies-tas» hoietan egiten diren astake-ria nabarmen batzuekin. Sarrera hamar ogerlekotan ifini eta, «ba-rra libre» dela bide gazteak eka-rrarazteko, eta hau leporaino be-te ez dakigu zer pozoirekin bere onetatik irten arteraino. Askok ez dute 16 urte baino gehiago izan-nen, beraz ez da zaila pentsatzea, bakarren batzuen etorkizuna alka-lismoaren menpean ikustea. Baino zertarako jardun? Hoik ez dire gure prolemak, hoik ez dute kri-tikarik merezi, ez eta ere gizarte-aren aurrean salatu beharrik. Hoik umekeriak dira noski.

Noiz jabetu behar dugu euskal besta bat guk beti babestu egin behar dugula, zeren izanen dire sobera maxiatuko dutenak. Bainan gehienian, ohartzen bazarete, gu-re etsaiak izanen dire ezparrak ga-be, eta geuk babesten baditugu, heuren jokoa borobildu besterik ez dugu egiten. Beraz holakoetan geure arteko diferentziak ahaztu eta elkartuta joka behar dugu.

—Gaur Otsailak 6 gure ikastola-ren alde jaialdi bat antolatu dute bertako zuzendariek. Herriaren la-guntza eske datoz eta uste dugu benetan ere laguntza hori ez dio-gutela ukatuko. Euskal Erriko kul-turaren etorkizuna, beraz honen biza, ikastoleen pizkundean datza, neurri handi batean bederen.

Horregaitik, egin ahal dezake-gun guzia, ez da aski izanen, be-rauk eusten eta berriak zabaltzen saiatzen bagara ere.

Joan zen urtean Beotibarko Frontoia erabat bete genduen, ia aurtun ere Leidor antzokia berdin estaltzen dugun.

Jaialdia ezin hobea da, nahiz jende gutxikin eratua izan, bainan goi mailako abeslariak hornitua. Aukera ederra izanen dugu ba-koitzaren saioa entzun ahal izateko, Lete eta Lertxundi-ren abesti-sail bizi eta luzea dastatzeko eta Oskarbiren kanta xarmangarriekin lilurtzeko. Ia ala gertatzen den.

ASKALEKU

CAJA LABORAL POPULAR

(LANKIDEEN AUZO-AURREZKI ONTZIA)

— DIRU - PRESTAKETA ELKARTEA —

Aurrezki kutxa onen laguntzak: — gizarte-saillean
— diruketa-saillean
— lantegi-zuzendaritza saillean

ZUK AUERRERATUTAKO DIRUAREN BIDEZ, LANGILLE ASKORI, BERE LAN-SARI
PREMITIK IRTETZEKO BIDEA SORTUKO DIEGU

Laguntza ezin obeak, etekin eta irabazirik aundienak eta illeroko sari ederrak eskeintzen ditugu

Gure landolak erri auetan idikiak daukagu:

Mondragoi
Aretxabaleta
Elorrio
Barakaldo
Ondarroa
Andoain
Plazentzi
Oñati
Ormaiztegi
Beasain
Gernika

Zumarraga
Elgoibar
Markina
Bergara
Altsasua
Eibar
Tolosa
Pasai San Pedro
Errederi
Billabona
Gasteiz

Bilbo
Legazpia
Iruñe
Durango
Amorebieta
Azeitia
Ernani
Zarauz
Sestao
Ordizia
Antiguo -Donostian-

Ermua
Eskoriaza
Izarra
Ondarrabia
Galtzaraborda
Lekeitio
Llodio
Recaldeberri
Agurain
San Andres
Azkoitia

Mungia
Yurre
Bermeo
Lasarte
Enanderian
Santurce
Zumaya
Donostia
Iruña
Deba
Anzuola

donibane garazi

«MATALAS» URTARRILAREN
16an, ARRATSALDEKO 4etan

Larzabal Jaun apezak izkiriatura antzerkia. Euskal Herriak ez du aski ezagutzen antzerki hortan kontatua den gertakaria.

Euskaldunak bihotzean ekartzen du euskaldungoaren alde agertzeko irrika. Hor arkituko du bide bat garbi eta argia hartu behar dena, gure arbasoak utzi lurra ohitura, eta mintzaira bizirik egon dizezen.

Garaziko hiru herri koxkor eta horko gazteak elgarrekin ausartu dira antzerki hori emaiterat.

Bida zuek gazteak! Guziz aipagarria da zuek erakusten duzen moldeak. Haize hegoa egun hauetan sartu da Garazin, mendi hegalek laztanduz, elurra urtuz bihotzak goxatuz. Ez gara gehiago gau ilunean Euskal Herrian. Goizeko argi-urrtzeari begira baitakigu egun argian duela bizi behar Euskal Herriak.

E. L.

donapaleu

Heldu den Otsailaren bian, asteazkenarekin izanen dugu Donapaleu bigarren aldikotz Eskual kantaldi bat.

Duela bi urte oroit gara zer jende alde, zer gazteria bildu zen gure herrietako kantari hobereenen entzuterat. Oraingo aldian ere izanen ahal dute arrakasta, geroztik hanitzeko ikusi baitute zer kantari paregabeak ditugun edozein motatan: kantu zahar, berri, gazteen kantu... Aukera izanen bide dugu aurten ere, hain aipatuak diren Etxamendi eta Larralde, Beñat Sarasola, Etxepar jaun andereak, denak gure eskualdekoak baitira. Beste alde, orainok ustez, hor izanen da ere Oskarbi taldea, hau gazteek arrunt gustukoa.

Nork ez ditu ikusi eta entzun nahiko horiek denak, Otsailaren bian Donapaleun.

E. L.

legazpi

UDAL GIROA

Antziñan Erriko etxeak eskatu, ta erritarrok ainbat kezkatu izan gaituen arazoa erabakia dugu. Legazpiko tren geltokian dagoen esperaretoa itxi digute beartokiak eta abar egiñaz. Azkeneko apainketak batzuk ez bestek egiñak dira.

Errian zer egin asko sortu oi da, baiña oien artean bearranetako bat iritzi dugula esan dezakegu. Ez bai zan giro, neguko ekaitz aldiatan batez ere, erri onetan sortzen dan ainbat ibiltari, trenak ibil ditzan; bere aldiko atzera aldiak; otzak dar-darka igaro bearra. Erriko etxeak babestu, ta erriak eskertuko duan arazo arduratsua, ain zuzen.

Erriko etxeak ordezkariek, Madrilgo gobernu agintariekin elkar izketak izanak ditugu, orain dala denbora pixkabat, erriari dagozkion ainbat eginkizun garrantzitsu aztertuz. Aurrendako ikastetxe berriak, erri-egurastoki, tikiendako jolastokiak, askotariko kirol zelaiak, erriaren argiberrikuntza, ta abar, au da, erriaren ondorenerako, etorkizun gai sakonak aztertutako izan omen ziran, erri agintari ta, jaur-larien artean. Ondo artuak izan dituzte ordezkariek auek aurkeztu zituzten kezkek.

Dirudienaz, elkar izketa oien ondorioak iristen asiak ditugu gaur egun. Erri-egurastoki, aurrentzako jolastokiak, eta askotariko kirolze-

laiek egiteko lurak, beren jabeekin artu emanak burutu ondoren, udalbatzak bereganatuak ditu, agidanez. Aurrentzat leenengo ikastorako lau ikastetxe berri egiteko bai-mena, iritxia da errira. Auek antolatzeke langintzak, udaberri aldera asiko dira, datorren ikastorako bukatuak izan dizezen. Ikastetxe auek, Urtatza auzoan bi, ta Itxaropen auzoan beste bi, gertatuko urtutze.

Beragatik, erri agintariak badute nun bultzatu, egitarau auek arazoak burutu, ta erriaren kezkek arinduaz.

ALKATEAK AGUR

Bere bizibideko eginkizunak eraginda, laster Legazpi agur egiñik, Nafarroako Leiza anteretsura dijakigu, bi urtez erria ta erriko ainbat arazo, barrendik aztertu, ta aurre-rapide sakona eman dien udalbatza-ren zuzendari (alkate), egikor izan dugun Ubarretxena tar Joxe Ramon jauna. Ziur gaude dijoan tokian ere gogo onez artua izango dala, duan guztia apaltasunez bere eginkizunari itzuliaz, erri, ta erriarre on egitea elburu duan jaun au.

Utsune sentikorra, berak utziko duena. Utsune nabarmen au gainduko duan berrirerabat autatuko dan itxaropenez; Aurrera udalgizonok urratuak dituzuen bide oiek nagieriaz itxi ez dizezen.

AN-ZAN

aizarna

GAZTETXOEN JAIALDIA

Polita izan zan Errege eguneko jaialdia! Txantxetan ere, amabi-amairu urtetako nexkatoak, beren kontura eta beren gisaz, antzezlariri eta abesle! «Mesedeari mesedez» izeneko antzerki laburra, bi ekitalditan; nondik edo andik atera zuten eta... ortxe antzeztu ziguten eliz-aretoan. Ikustekoa zan zeifien benetan eta zeifien barruz itzegen zuten; ikustekoa, zeifien pulamentuz egiten zuten beren antzez-lana.

Aizarnatar Mari Kontxi eta Mari Ixabel, Bergaratar Ixiar, Olaizolatar Yolanda, Lilitar Mari Pilar. Orta bost nexkato antzezlarien izenak. Aurkezle, berriz, Egiurendar Rexu. Beti izan dala Aizarnan antzerki-gosea? Izan dirala, erriak aaztu ezin dituan antzezlari trebeak? Badatoz geiago ere, atzean geldituko ez diranak.

Ortaz gaitzera, talde ori bera, Elortzatar Lurdes, Egiurendar Ana Pilar eta Bergaratar Ines lagun zituztela, abesten ere jardun zitzaigun. Txalogarria benetan! Gitarra eta guzi abestu ere, gero! An ez zan berrikerarik! Azkenik, baita Bergaratar Inesek bere txirulaz ere jo zizkigun doinu batzuk.

Ezin gintezke geldi, «Ikasle» izeneko taldetxo au txalotu gabe. Betoz, betoz onelako gazteak, ain gaxterik eta ain arduratsu diranak txikiagoekin.

MUSLARI ONENARI IRABAZTEN

Izen aundiko musularia da Beizamako Sakristaia, oso gutxi irabazten omen dio. Eta... txantxetan ere Aizarnako batek irabazi dio oraindik orain. Ala-bearrez? Ez dakit. Bildu, bai, ala-bearrez elkarrekin. Esne-eramailleari esneak bidera ateratzeko orduak zerabilzkiten eztabaidan. Obeto esan: elkar-izketan ari ziran, urrutikoen eta gertuagokoen erosotasunak lortu naiaz; inorenzat kalterik gabe konpondu nai ordu-arazoa. Ortaxe joanik ziran bizpauru Aizarnar Beizamaraño.

Orrelaxe topo egin Beizamako sakristauarekin. Eta musean asi. Joka ta joka ari ziralarik, erbeste-koa nagusi. Geien-geienetan irabazten oitua zegoanez, arriturik omen zion: «Bai, jauna; irabazi egin didazu. Esan dezakezu nai duzun tokian. Ez nuan uste, baiñan

irabazi egin didazu. Bai, bai; nastu egiten ninduan zure joakerak. Baiñan etorri, etorri berriz ere».

Elzagirretar Kepa, «Saletxe», izan zan ustegabeko gure musularia; uste baiña ohea, alegia. Onelatsu mintzatu zitzaidan gure Kepa: «Bai, benetan, musulari oso ona da. Ez dakit nola irabazi diodan. Begira-begira jartzen zaizu eta kontuz-kontuz beti aurrera. Azala da benetan eta begi luzekoa».

—Kepa, ez ote zan, gero, ala-bearrez gertatuko? Alaxe egokitu dalako, alegia.

—Bai, agian, bai. Uste baiña obeto atera zaizkit nere joka-lege batzuk. Ustekabean gertatu gera gaurkoan, baiñan orain bai nagola irrikaz berriz jokatzeko. Ikusiko dugu noiz».

BI BIKOTEREN EZKONTZA

Sebastian deunaren egunez, erriko bi aizpa ezkondu zitzaizkigun. Bikoitza, beraz, uztar-gintza. Erri txiki batean askotan izaten ez dan gertaera. Jende asko elizkizunean, berebil asko enparantzan: jai aundia zirudin.

Urte askoan zoriontsu izan ditezela elkarrekin bi bikoteak. Zorionak, Beizamako Olazabaldar Antonio eta Uzkudundar Mari Karmen. Zorionak, Zestuako Aizpuruatar Sebastian eta Uzkudundar Maria Jesus.

BEREBILLAK KALKAN

Ez da, noski, txantxetako gauza bi berebillek elkar jotzea; ez-bear eta elbarrituak gertatzea ere ez baita arrigarri. Baiñan inork miñik ez zuala artu ta... orregatik diot, kalkan edo talkan bezelatsu jo zutela elkar. Batetik, gure errian ain serbitzu ona egin izan duan Axintxio bere «Land-Rover» berebillean.

Bestetik, berriz, Lasarte bat: Arteagatar Juantxo bere «Citroën»-ean, bidean artu-ta iru guardi-zibil zeramazkiala. Ain estuak eta ugariak dira, izan ere, gure bide auetako aatornu edo okerguneak! Naiko arrigarri bada geiagorik ez gertatzea.

«Ertziñape»-k

mutriku

EUSKA MEZA DISKAN

Adiskide: Azkenek, or duzu ain gogo biziz itxaro dezun EUSKAL MEZA. Diska au Euskera batuan dago, Euskal Erriko zazpi alderdiak alkatsum-txorta baten pillatu dituen lokarri zoragarria dugu diska au.

Anaia askoren izerdiekin erne dan lore bikaiña... Euskal Erriko pitxi dotore au entzun, ausnartu, ta abestutzerakoan, banantzen asi dan gure erria, alkatuko al da! Zazpi Pribintzietakiak parte artzen bai dute.

Motrikoarrak! Ainbeste izerdiren ondorena dan lan oni, arrera on bat eman, eskua luzatu ta... etxera eramán. Andonegitar Inñigori eskatu besterik ez daukazu. JESUS NAZARENOAREN

EGUNA

Oi dan bezelaxe, aurten ere guztiz aundikiro ospatu degu gure erritar eta batez ere arrantzaleen artean ain maite dan Jesus Nazarenoaren bederatziurren eta eguna. Elizkizun eder, Agustindar lekaimeen abesti polli-samurrak eta Aita Inñaki Bereziartuaren itzal-diak pozez eta arretaz entzun ditugu. Itzaldi goi-gorenetaoak; gai intneresgarriak bezin egokiak, zaar eta gazteen arteko problemak argi eta garbi azalduz. Orrelako itzaldi asko bear genduke zaar eta gazte, guzien onerako.

EZBEARRA

Elgoibarko LAURAK BAT lantegian eguneroko lanean ari zalarik, uste-uste gabeko zoritxarra izan zun Beristaintar Yon mendigoizale gazteak. Zauritu bezin laister Donostiako San Inazio senda-etxera eramán zuten. Aldi batean ez du mendiratzetik izango. Biziro sentitzen dugu.

ERIoTZA

Urtarrillaren 10ean, Donostian il zan Florestar Pedro, motrikoar jatorra. G.B. Gure errian guztiz maitea zan, ain euskaldun zintzo ta motrikutar benetakoa zan... Gure samin-agurra bere emazte, seme-alaba eta senide guziei.

URTEBETETZEAK

Urtarrillaren 10ean, ospatu zuen bere urte-btetze eguna, Arrizabalagatar Jesus Mari, gure lagun jator eta arrantzale iaioak. Zorionak.

Baita ere il ontan betetzen dituzte Andonegitar Itziar «LEKON-DE», Lekubetar Purita, Gonzalez-tar Sokorro, Arrizabalagatar Andima, eta Solupe ta Andonegitar Miren Lourdes neska gazte politiek. Zorionak biotzbiotzez denoi.

LAU

IRAKURLEAK MINTZO

Agur adiskide: Azkeneko Z. Argian «Irakurleak mintzo» sailean, Z. A. izenpeturik «kronikatxo» bat azaldu da nire pentsakeratik oso urrutl dagoena, «mistiko» samarra iruditzen zait. Elizak gerra ondoko aroan, izandu duen babesa ez ahal da kaltegarri izandu?

Denok oposizio bat behar dugula sinistuta nago. Idazteko ohiturik ez dut eta bukatzera noa. Nere aholkua auxe da jaramonik ez egitea.

Azken aldean sumatu dut Lete, Lekuonatarrek eta zenbait idazle on falta direla «gure» astekarrian.

I. G.

CAJA DE AHORROS MUNICIPAL DE PAMPLONA

SARASATE, 5

TELEFONO 224440

Onen ajentziak erri auetan dituzu:

Tudela, Billaba, Huarte-Iruñe, Etxarri-Aranaz, Txantrea, Errotxapea, Azagra, Eneritz, Martzilla, Isaba, Huarte-Arakil, Ensanche, Lerín, Otxagabia, Karkar, Olazagaiti, Sartaguda, Ablitas, Milagro, Fitero, Kadreita, Andosilla ta Noain-Berriain.

Agencias:

Tudela, Villava, Huarte-Pamplona, Echarri-Aranaz, Chantrea, Rochapea, Azagra, Enériz, Marcilla, Isaba, Huarte-Araquil, Ensanche, Lerín, Otxagabia, Karkar Olazaguiti, Sartaguda, Ablitas, Milagro, Fitero, Cadreita, Andosilla y Noain-Berriain.

NORK KUKURRUKUiiiiiii

OLLARRAK

OLLOTEGIAN?

...Ez. FAGOR,ek

sukaldian

Baserrilaren alde EUSKAL ETA ERDAL

Caja de Ahorros Municipal de San Sebastián

Banen baneko azyiak
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak

Erosi edo berritzeko diru
aurreratzea

Baserrí, lur-tresnak ta abar

Torelavega'ko Perira joan
etorriak

ESTABLECIMIENTOS
ayestaran
DONOSTIA

FERRETERIA
BURNI - SALGAIK
Urbista, 25

ELECTRODOMESTICOS
ETXERAKO ELEKTRO-
TRESNAK
Urbista, 27 - Isabel II, 2

RAILITE
LEGEZKO
ZABALTXAILLEA
Aldaconoa, 4

Urrutizkifiak:

44300 ta 426787

Lasarteko korrikalariak

L. STEWART, eskoziarra txapeldun seniors-etan.

J. BROWN, eskoziarra txapeldun juniors-etan.

L. M.ª Del Bao, eskoziarra txapeldun gaztetxoetan.

Belen Azpeitia euskalduna irabazle neskatxetan.

Eguraldi polita Urtarrillaren ogeitamarrekoa. Ateri. Eguzki uneak tarteka. Lurra bustia eta aztaka erraza korrikalariarentzat.

Badirudi galdu egin duela indarrean Lasarteko korrikalariaren egunak. Alaz guziaz ere korrikalari onak azaldu ziran. Jendea, berriz, erruz. Eskoziarrak izan zirala nagusi aitortu behar. Neskatxetan bigarren gelditu zuen Cristine Hasketh ere eskoziarra baita.

—oOo—

L. STEWART eskoziarra izan da aurtun bi aldiz txapeldun Gipuzkoan. Elgoibarren eta Lasarten. Lanak eman zizkioten Lane-k eta Hidalgo, baiña aurrea atera zuen. Bazirudian Lane-k irabazi behar zila ere, bide labaiñean sartu bai zuen. Ez zuen etsi, ordea. Gallendu zituan bidearen eragozpenak. Irabazle gelditu zuen.

Ondo korri egin zuen Maizek. Amairugarren sartu zuen. Baiña ez dugu uste oraindik bere onera etorri danik gure mutil au. Gehiago egin zezakean mutila genduan Maiz.

«SENIOR» (10.000 metro)

1. J. L. Stewart	32-04-00
Escocia.	
2. Lane	32-04-00
Inglatera.	
3. Juan Hidalgo	32-09-02
España A.	

4. Gerhard Fontana ...	32-15-06
Alemania.	
5. De Beck	32-16-08
Bélgica.	
6. Baxter	32-18-04
Inglatera.	
7. Jos Hermens	32-21-03
Holanda.	
8. Slater	32-23-02
Inglatera.	
9. René Jourdan	32-28-02
Francia.	
10. Briers	32-45-9
Bélgica.	
11. Blommaers	32-46-4
Bélgica.	
12. Willi Wagner	32-47-1
Alemania.	
13. José Miguel Maíz ...	32-53-7
España B	
14. Zaddem	33-02-5
Túnez.	
15. Julio Gude	33-03-1
España A	

J. BROWN eskoziarra izan zuen juniors-etako txapeldun. Ez da makala gure mutilla. Bazituan onak inguruan, baiña azkenean atzean utzi zituan. Ez zeuden, ba galtzeko asmotan Ford, Fernando Cerrada, Karl Guemmar eta Ali Gammoudi ere. Fort inglesa izan zuen etsaierik gogorrena. Orpoz-orpo jarraitu zion azkenera arte. Brown ordea, indartsu eta sasoiaren zegoan.

«JUNIOR» (6.000 metro)

1. J. Brown	18-54-00
Escocia.	
2. Ford	19-11-02
Inglatera.	
3. Fernando Cerrada ..	19-24-04
Tajamar.	
4. Karl Guemmar	19-36-04
Argelia.	
5. Ali Gammoudi	19-40-00
Túnez.	

Gaztetxoetan, berriz, Del Bao es-

koziarra txapeldun. Hipodormoaren barruan izan zuen ibillaldi guztia. Aldaparik gabeko lurrean, baiña lur ondartsuan. Berealaxe utzi zituan atzean bere lagunak Del Bao madrildarrak. Ez da motela 16 urteko mutiko au. Ikasten ez dakigu zenbat saiaturiko dan. Ori bere gurasoak esango liguteke. Baiña korrika noizbait ibiltzen da. Olazabal izan zuen gipuzkoarretan onena. Amargarren sartu zuen.

«GASTETXOAK» (4.200 metro)

1. Luis María Delbao ..	13-25-08
Tajamar.	
2. Juan Manuel Cruz ...	13-38-04
José A. Matías ...	13-40-02
Tajamar.	
4. Rafael Guerri	13-40-08
Real Madrid.	
5. Cádido Alario	13-44-09
E. D. Palencia.	

Zoragarri egin zuen Belen Azpeitia. Ez zuen izan aurreneko bi milla metroan gorabehera aundirik. Baiña bai orratik azkeneko berrehun metroan. Eromenezko bukaera izan zuen nesken korrikaldiak.

Elkarrekin ibilli ziran ia milla eta bostehun metro arte Cristine Hasketh, Belen Azpeitia, Consuelo Alonso eta Colette Besson. Au atzera eta Carmen Valero aurrea batpatean. Baiña laister atzera utzi zuen Belen Azpeitia. Ez, ordea, lo egon Cristine Hasketh eskoziarra ere. Ez dakigu nondik atera zituan azkeneko indar aiek danak. Ia jan zion behintzat azkeneko unean gure Belen aurreneko saria. Ez zuen atzera begira gelditu Begoña Zúñiga irundarra ere. Seigarren sartu zuen Colette Besson-en aurretik.

Gora gure Belen! Poz artean nalgabe bat du. Ez du Oxford-a, Naziotako Cross-era joaterik izango. Ezezkoa erabaki baitu Federazioak.

Belén Azpeitia, irabazle.

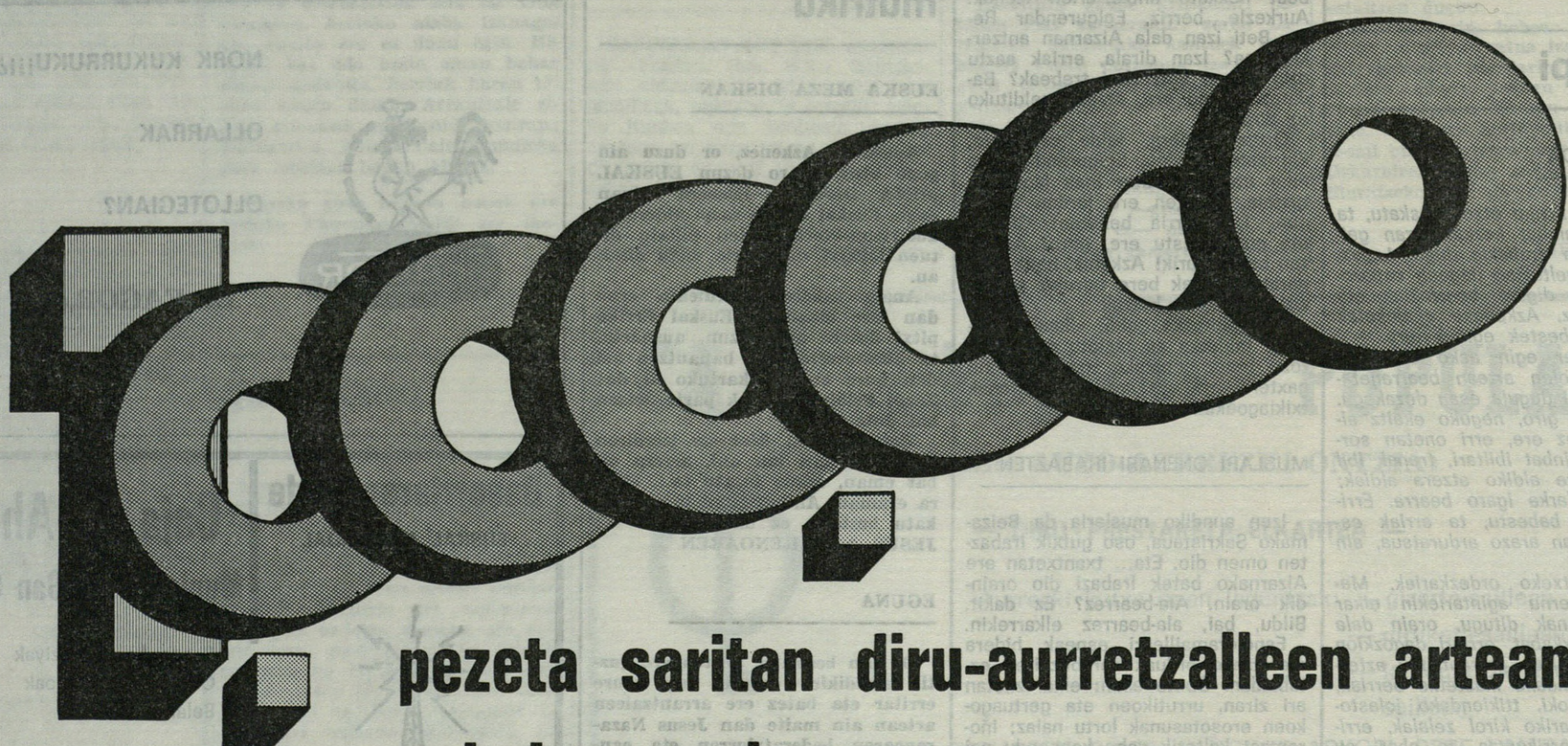
Negargarria! Onela nola onduko dira, bada, gure korrikalariak!

«NESKAK» (2.200 metro)

1. B. Azpeitia	7-01-08
Anoeta.	
2. Hasketh	7-02-00

3. Carmen Valero ...	7-09-02
4. Consuelo Alonso ...	7-14
5. Mercedes Lacasa ...	7-19
6. Begoña Zúñiga ...	7-19

XANTI

pezeta saritan diru-aurretzalleen artean sakabanatzeko

diru-sartze-epa: otsaila'ren 29 arte

Libretan daukazun 5.000 pezeta bakoitzeko, zenbaki bat, txartel bat izango dezu ta lbelta'ren 17'tik asi ta Otsaila'ren 29 bitarte sartzen dituzun milla pezeta bakoitzeko beste bana.

DONOSTI'KO

ERRI-ETXE'KO AURREZKI KUTXA

BERRIAK

MANAGUA-KO ARTZOBISPOA
ETA AUTESKUNDEAK

Obando jaunak, Managuako artzobispoak, bere nazioko auteskundetan ez duala parterik izango agertu zuen, hau da, ez dala elektoreen zerrenda edo listan sartuko. Jokaera honen arrazoia hau da: auteskunde hauek ez dute eskeintzen justizia gehiago egiteko biderik.

Izan ere, diotenez, auteskunde hauen elburua Somozaren diktadure zaharra 1980-garren urtera arte luzatzea litzake.

Nikaraguako egoera politikoari buruz, ez du gotzai batek inoiz hain garbi hitzegin.

SUDAMERIKAKO JESUITEN
IKASTETXEAK

Sudamerikako jesuiten ikastetxeetako arduradunak Mexikon bildu ziran. Hori zala ta, Aita Arrupek eskutitz bat bidali zien bere kezka eta iritziak azalduz. Jesuiten ikastetxeek zeharo aldatu behar dira, denei sarrera emanaz, batez ere pobreei. Mixeriaren irtenbide beharrezkoa, heziketa da. Hauek ziran bere kezka nagusienak.

Ukraniako Eliza zapaldua

Europako leen gerratearen ondoren, berrogei eta hamar milloi katolikok osatzen zuten «Rito Orientaleko» Ukraniako Eliza. Amaseigarren gizaldiaz geroz Erromarekin alkartuta arkitzen zan Ukraniako Eliza. Leialki, Aita Santuaren menpean bizi izan dira kondaira zear, Ukraniar kristauak. Bizitza aundiko Eliza zan Europako leen gerratea arte. Adibidez, Slipyi artzobispoaren zailean, lau milloi kristaurekin 1266 parroki ziran; bere barrutian, apaiz gaiez betetako seminario eder bat bazan. Antzekoak zenituen Ukraniako beste Eliza barrutiak: Erromaren menpean kristau bizitza zeramatenak, alegia.

Gaur? Martiriak Eliza da Ukraina Eliza. Sarnaz ukitutako zakurren bizitza bezin estimagarri da Sobietarrentzat, Ukrainatarren bizitza. Kartzeletan, gosez illak, gerratearen zurrumbilloan galdutako gazteak, Sinismenaren testigu eta Erromako Elizaganako leialtasunagatik bizi utzi dutenak 9 milloi izan dira. Ofizialki, Rusiako Agintariek desegina dute Ukraniako Eliza: Leen kristauen antzera, isilpean, lurpean, katakumbetan bezela, egiten dituzte Eukaristi Batzarak. Lau Gotzai baizik ez dira gaur Ukrainian; izkutuan lan egiten dute. Oetatik iru ixilpean Gotzai egiñak izan ziran! Inork ez daki, ez nun bizi diran eta ez zer izen duten; iru Gotzai zituen Gotzai sagaratzalea espetxean arkitzen da. 1946 garrenean, Rusiako Agintari Komunistek erabaki au artu zuten: Erromarekin Ukraniako elizak zituen lotuerak, bein betiko puskatuta gelditzen dira; aurrerantz, Ukraniako Eliza, Rusiako Eliza Ortodoxoak alkartuta izango da. 1950 garrenean bi mila apaizetatik 216k onartu zuten erabaki ura; onartzerakoan beren bular gainetan soldaduen bayonetak sumatzen zituzten.

—o0o—

Zer da gaur egunean, Ukraniako Gotzai, apaiz eta kristau askoren naiia...?

5 milloi Ukraniar katoliko sakabanaturik arkitzen dira Europa, Goi eta beeko Amerika eta Australian zear. Erbestean bizi diran Ukraniar auekin Patriarkado bat egiñ nai lukete. Patriarkado onen bidez ondamentatik les egindako Ukraniarrok beren oitura eta ritoetan finkatu; autzaroen senti izan duten kristautasunez errexago izango bai zaie Kristoren sinismenean irautea. Lurraldearen neurriak osatzen zuten orain arteko Patriarkadoa; Ukraniako kristau katolikoek, arkitzen diran tokian arkitzen dirala osatuko lukete aurrerantz Ukraniako Patriarkadoa.

—o0o—

Zer erantzun eman dio Batikanoak Ukrainatarren naiari?

Leopoli duzu Ukraniako katolikoan Eliz-buru. Bertako Artzobispo eta kardinala, 80 urteko gizon kementsu bat da: Slipyi deritza. Bizar aundia du arpegian baiña ez orratik mingaiñean. Oraindik orain amaitutako Sinodoan, sekulakoak esan ditu; Begirune aundie-nez entzun diote Sinodoko Gotzaiak, urteetan Siberiako kartzeletan egon zan Kardinalari. Ukraniako Elizarekin Batikanoak egin di-tuan zuzengabekeri-injustiziak gogor eta bizi salatu ditu:

«Kondairan, ez berri eta ez Eliza bat da Ukrainiarrek aña zuzengabekeria eraman duenik. Europako leen gerratera arte, askatasun-jabe zan Ukraina, zapaldu eta menderatu dute Komunistek. Odole-tan desegin digute Ukraniako Eliza, eta Gotzai guziek giltzapean sartu ondoren, ofizialki, indarrez Rusiako Eliza Ortodoxoari lotu eta bere mende jarri».

«Zuzengabekeria beltz onak gaur egunean ere irauten du; Gaur ere erasoaldi-persekuzio beldugarriak daramazkita Ukraniako katolikoek eta inork ez du aien alde ezertxo ere egiten. Rusiako Gobernamentuak ezereztu ditu Eliza barruti guziak; berriro lurpean, isillan (katakumbetan) gorde bear izan du Elizak Eukaristi Batzarra egin Sakramentuak eman al izateko. Millaka apaiz dira espetxeratu eta erbesteraturik».

Gorria, izugarria, gogorra Ukraniako Elizaren gertaera eta egoera auek. Ondoren, salaketa izugarriak egiten dizkio Batikanoari:

«Batikanoak Diplomaziarentzat nekegarri (incómodos) gera Ukraniako katolikoak; Katoliko latinoen alde luzatu izan du eskua Batikanoak; baiña sei milloi Ukraniar persegiturekin mutu eta isillik egon da».

«Gure Erromakiko batasuna, balio gabekoa zala, Pimen Patriarkak, adierazi zuenean Rusiako Sinodoan, ez ziran aurka atera an zeuden Batikanoak Agintarien Ordezkariek».

«Ukraniako katolikoentzat, Patriarkado bat sortzea egoki zeri-tzaion Batikanoak Batzar Nagusiari; Ezezkia eman digute Batikanoak Agintariek».

«Milloi terdi Ukraniar Katoliko bizi dira Poloniako nazio katoliko komunistan: Aien txikiaren alde ez du inork beatz bat ere jaso. Iru Eleiz-Barruti dituzte Polonian Ukraniar kristauak eta ogeta amar urte auetan Gotzai laguntzaille (auxiliar) bat bedenik, ez zaie eman».

«Bazan Chekoslovakian, Ukrainatarren Eleiz-Barruti bat; egun batez kendu zuten eta kito».

«Irauteko indar berri bat emango digute noski Sinodoko itz eta oitotzek. Baiña ez da aski. Egin begiku Justizia... Egin begiku Justizia».

—o0o—

Batikanoa guztiz isillik egon danik ezin esan. Mintzatu da Willebrands kardinala Aita Santuaren Ordezkar bezela Rusiako Sinodo Ortodoxoan izan ondoren: «Ez dugu ontzat artzen aiek, bakarka, Ukraina Eleiza Rusiako Elizaren mende jartzea. Beti uste izan du-gu bakarka erabaki eziñezko arazoa dirala onelako auek».

Gelagorik ez ote zuan berezi Ukraniako Elizak? Zergatik Batikanoak ukatu beretzat nai duten Patriarkadoa? Zergatik salatu ez Rusitarrek Ukrainatarrei egindako zuzengabekeriak?

Diplomazia arrazoi aundiak dauzka Batikanoak orrela jokatzeko. Ukrainaren alde altxatzen bada Batikanoa eta gaitzetsi Ukrainatarren egindako zuzengabekeriak, Rusia aundiko jauntxoak aserre lirake eta aserre ori guzientzat kaltegarri, bai Ukrainatarrentzat eta baita Rusiako beste kristau talde guzie guzientzat Patriarkados iritxiko balute Ukrainiarrek, agur Batikanoak Rusiarekin dituan artu emanak.

Diplomazizko arrazoi auek aski indarririk ba ote dute Ebanjelioari begiraturta?

Vae victis (Zoritzarrekoak menderatuak). Ukraina gaixoa, Rusiaren azpian zaude. Gaiñean bazeunde... Irabazle baziña... Zurekin litzuke Batikanoak diplomazizko artu-emanak. Lur jota zaude ordea. Nortasuna galdurik duzu Rusia aundiak indar bidez zapaldu zaituanean. Errukarria zu. Batikanoaren diplomazi jokoan ezin zitezke sar.

—o0o—

Diplomazi bidean dabillen Eliza bere baitan dituen arazoak erabakitzeke, Estaduen laguntza bearrean dagoala dirudi. Diplomaziaz jasotako Eliza Kristoren Irudi izan ote ditek? Sinismen eta Ebanjelioan oñarritutako Eliza milla bider ohea dugu; orduan izango baitegu beartsuen Eliza, menderatuen Eliza, Zapaldukoen Eliza. Arostegitar Jokiñ

ZERUKO ARGIA BIZKAIKO ERRI AUETAN SALTZEN DA:

MARKINAN

M. Loli Aginaga,
Artibay, 24

SONDIKA-ASUA

E. Astarloa

LARRUSKAIN

Parrokia

GERNIKA

Ruiz Bustillo

ONDARROA

M. Zulaika

BILBAO

Librería Armendáriz

Dr. Arellano, 50

Librería Azkatagui

Cinturera, 4

Librería Bilbaina

Plaza de los Mártires, 2

Librería Verdeo

Correo, 7

GALDAKANO

J. Altuna

Urreta, 34

ABADIANO

J. F. Zubero

S. Prudenziolo, 7

LARRAITZ
ESAN AHAL
DUK?

ORMAZABAL - BAR DUNIXI

ETXEGINTZA TA ETXE - TXUKUNKETARAKOAK

URALITA ORDEZKARIA

TOLOSA

Urrutizkiñak:

Ettxekoa 65 19 60

Landolakoia 65 19 33

URRETUXA

Urrutizkiñak:

Landolakoia 67 17 84

ERAKUSTOKIA: Tolosa'n - Zumalakarregi, 7'gn

GAZTE BAT

nahi degu

Teknika, Ekonomi edo Empresako gorberatan ikasia.

Arduratu, laborantzako arazoak.

Baserritarrekin lana egiteko.

Deitu edo idatzi

Apartado 44, Mondragón. Telf. 791314 - 791716

ECHABE

ETXABE'REN

Mueble - Etxea

Fuero'en Enparantza

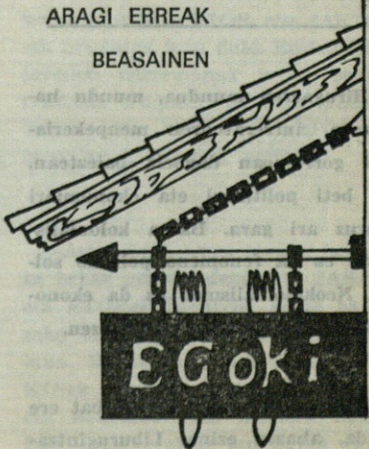
Urrutizkiñak: 84 10 78

84 11 24

ZARAUZ

ARAGI ERREAK

BEASAINEN

ZURE ETXEAN

ZEHAHO BERRITUTA
OTSAILAREN 2-AN
ZABALTZEN DA.

—Txekor eta idi-txuletak.
—Arkume, antxume eta abar...
—Bisigu, legaza...

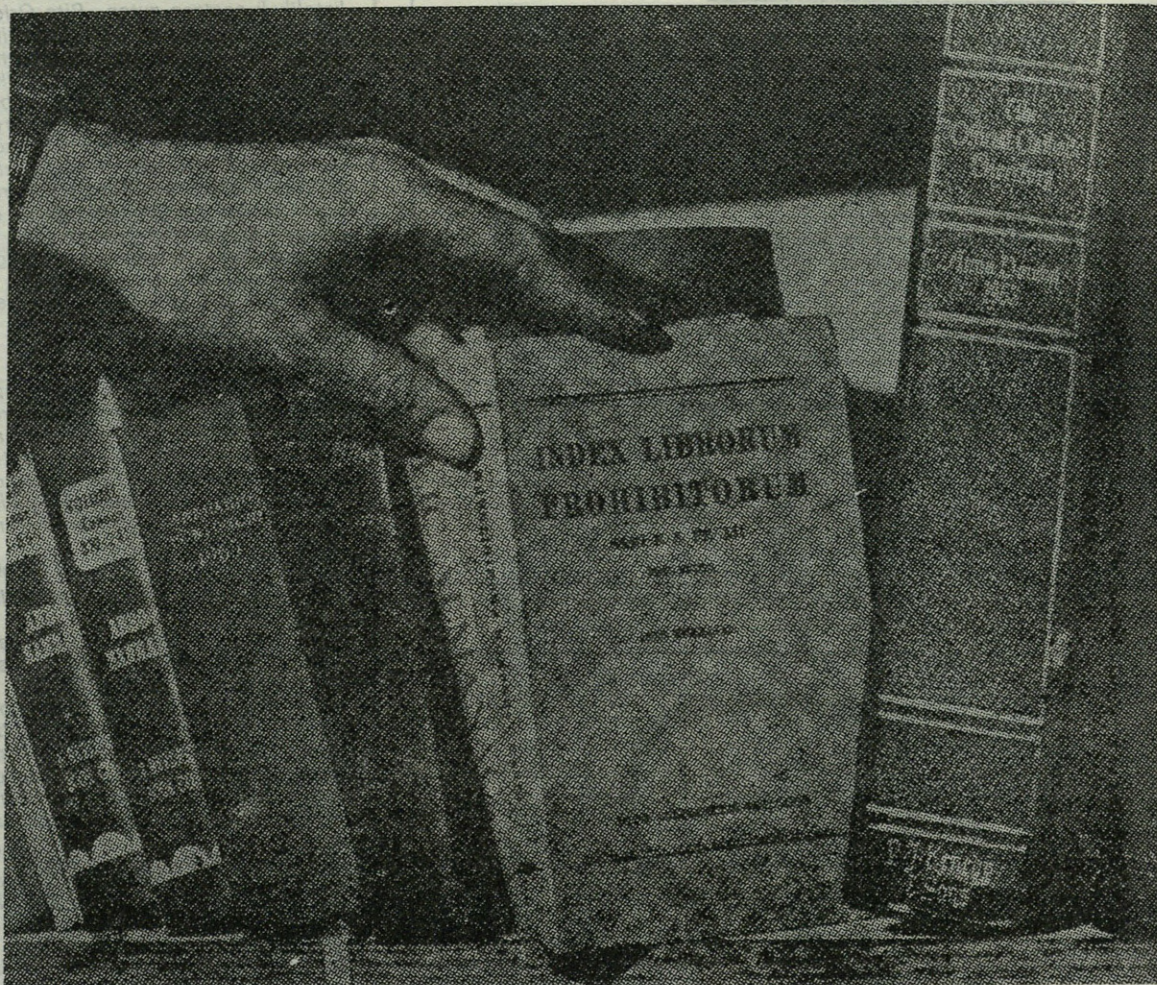
S. Ignacio, 15

Urrutizkiñak: 89 14 37

— BEASAIN —

1972: Liburuaren nazioarteko urtea

Liburuaren urtea ospatzen da aurtien lurbira osoan.

UNESCOren ahaleginei esker, hazi berri dugun urte honetan, liburuaren urtea ospatzen da lurbira osoan. Jokabide honekin, liburugintzari bultzada bat eman nahi zaio, munduan zehar, batipait liburugintzan atzeraturik doazen herrietan Eta horretarako, lehendabiziko pausua, arazo hotan dadukagun eskasiaren eta beharraren kontzientzia sortaraztea da.

Güttenberg-ek inprenta asmatu zuenetik, liburuak izan da gizakumeen arteko komunikabiderik ho-berenetako eta erabilienetako bat. Eta gaur ere hala da, eta luza-roan hala izanen delakoan gaude, nahiz-eta, etorkizunari buruz, ezta-baida asko sortu, bereziki telebis-ta eta gainontzeko ikusgailuak he-datu direnez gero.

Urte hau delata, arinki bada ere, puntutxo bat edo beste ikutu nahi nuke. Bat, hirugarren mun-duari dagokiona, baina gure arazo-tik hain urruti ez dena. Eta bes-te, bestea Euskal Herriko gaurko egoerari molda dakiokena.

HIRUGARREN MUNDUA ETA LIBURUGINTZA

Hirugarren mundua, mundu ha-ziaren, aurreratuen menpekaria-rik gorrienean dagoela baieztean, ia beti politikari eta ekonomiari buruz ari gara. Baina kolonialis-moa ez da fenomeno politiko sol-la. Neokolonialismoa ez da ekono-mia mailan bakarrik gertatzen.

Kulturazko menpekuntza bat ere bada, ahaztu ezina. Liburugintza-ren banaketa aipatzea aski da, ho-rretaz derrenfente jabetzeko.

Hogei eta hamabi lurralde au-rreratuek (Europa, Errusia, Estatu Batuak, Kanada, Australia, Zelan-da Berria, Japoi), alegia, munduko bizilagunen hirutik bat baino gu-

tiago osatzen dutenek, urtean ze-har munduan azaltzen diren 80 % liburu egiten dituzte. Hau da: la-reun mila titulu, eta zazpi mila miloi ale.

Gainontzeko herriek oro, baltsan harturik, larogei eta hamar mila titulu eta zazpireun miloi ale bai-no gutiago argitaratzen dituzte. Gogora dezagun munduko % 70 bizilagun hor direla, eta mundu-ko % 50 nagusi alfabetatu, eta es-kola-garaian dauden munduko % 55 haur ere bai.

Alde ikaragarria, ikusten denez.

Itzulpenaren aldetik arazoari ora-tzen badiogu ere, ondorio beretsu-etara hel gaitzeko.

Munduan egin ohi diren itzul-pen guztietatik, % 72 inglesetik, frantsesetik, errusotik eta alema-netik datoz. Eta Hego-Ameriketako espainol hizkuntzakoak kenduz gero, hazpidean diren herrietako hizkuntzetatik % 3 bakarrik itzuli ohi da.

LIBURURIK PREMIATZKOENAK

Kulturaz oraindik erabat nugu-situ ez den edozein herriek, bere liburugintzaren planteamentu bat egin nahi duenean, hiru liburu-sail jo behar ditu oinarritzotzat.

Hiru liburu-mota hauek, Euskal Herrian ere beharrezko ikusten di-tut.

Lehendabizi, eskola-liburuak.

Gure artean azken urteotan ikas-tolaren alde eginikako borroka eza-guturik, ez dugu denbora gehiago galdu behar herri baten hizkuntza eta kultura aurrera eramateko, es-kola dela biderik aproposenetako bat azpimarkatu nahiz.

Eskola, ikastola, erakunde erres-petagarria da (baina ez dezagula ahaztu, errespetua eskatu ez baino irabazi egin behar dela, luzaro iraun dezan nahi badugu). Gure eskolan, tekstuak falta dira, bai irakaslearentzat eta bai ikaslearen-tzat. Nik espontaneismoaren fruitu honetan ez dut gehiago sinesten. Arrisku handiegia da, etorkizunari buruz, eguneroko eskola-gaia sor-tu, asmatu eta eratu beharra ira-kasleari eskatzea. Asmamena las-ter agortu ohi da. Eta, gainera, inor salatu gabe baina itsu izateko es-kubiderik ez dugunez gero, zenbait irakasleren preparaziorik-eza ere kontuan eduki behar da.

Liburugintzaren bigarren beha-rra, haurrendako eta gaztetxo-en-tzako liburuak egitea da.

Ohiturazko animalia omen da gi-zona. Irakurtzeak ere ohitura —eta nolakoa!— eskatzen du. Hain zu-zen ohitura hori, irakurtzeko za-letasun hori, sortzeko eta behin betirako sartzeko eskatzen da haur eta gaztetxo horientzako gai diren liburuak egitea.

Hamalau urteko mutiko edo nes-katoak zer irakur lezake, egun, euskeraz?

Hirugarren premia: hazientzako, nagusientzako, irakurgai orokarrez, egindako liburuak.

Herri batetako gizonek mila gus-

to diferente dute, mila zaletasun. Horiek denak kontuan edukitze-koak dira. Eta jendea irakurtzera jarri nahi badugu, jende horren zaletasun eta beharkizun guzti ho-rietaz liburuak sortu eta sortu egin beharko ditugu.

Baina euskaldunok, nere ustez, fedegizon gara, dotrina bat edo beste izan. Eta horregatik, liburu bat egitea pentsatzen dugunean, beti tesis bat defenditzeko da (ipuin arloan ez denean). Irakur-lea guregana ekartzea baino gehia-go ez ote dugu irakurlearengana joatea pentsatu behar?

Irakurgai orokarrez eginikako li-buruak argitaratzen ez baditugu, ez da ikusten nola luzarora alfa-betatzeak iraun lezakeen. Zeren-eta, alfabetatzeari gagozkiola, ez da as-ki beti hizkuntza gora eta hizkun-tza behera ibiltea. Azken urteotan ezagutu dugun giroagatik hala jar-dun izanik ere hizkuntza irakas-tea alfabetatzearen lehendabiziko maila da, alfabetatzearen lehenengo pausua. Bigarren maila, beste hau da: gauzak, hizkuntza horretaz ba-liatuz, irakastea. Horrela bakarrik salba ditekete, nere ustez, euskeraren premia, eta geroa.

DEI BAT

Liburuaren urte internacional hau, gure egoera aztertzeko, etor-kizunari buruz liburugintza pres-

tatzeko, programatzeko, dei bat be-zala hartu behar genduke.

On litzake, urtea ospatzeko, jai bereziren bat eratzerik balego. Bai-na beti iraupenari begira, askoz ere onuragarriago litzake, hiru pre-mia horiek gogoan harturik, pro-gramazio-eredu oso bat egin ahal-ko balitz. Eta zergatik ez?

Hau guzti hau antolatzeko, Eus-kaltzaindiari azken hitza ez baino lehen hitza eskatzen diogu orain-goan, alegia, iniziatiba berak har dezala.

Joan Mari Torrealdai

